Контрольный экземпляр

Масса а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера денз ★ ЕРА, 24 ОКТЯБРЬ, 1985 ШУ. ★ № 128 (7163). ★ Мах 3 кеп.

Советски Союза къахьегамхой!

Къахьегама кердача толамашца, дерригача халкъа социалистически яхье доккхий хIамаш карагIдувларца накъагIоргда вай КПСС XXVII съезда! Хьинаре, стахановски хьисапе бергба вай болх!

(КПСС ЦК ТIаьхьехамашцара).

ПАРТИЙНИ АКТИВА СОВЕЩАНИ

Самардийнахьа КПСС обкоме хилар республикански партийни актива совещани. Цига дакъа лоацаш хилар КПСС горкомийн райкомийн секретараш, халкъа депутатий городскойн районнии Советий исполкомий председателаш, министерствай, ведомствай, производственни объединеней, общественни организацей кулгалхой. «КПСС ЦК октябрьски (1985 ш.) Пленума итогий а 1985 шера а бIарччача пятилетка а паччахьалкхен планаши социалистически декхараши толаме кхоачашдара, КПСС XXVII съезда даха ма доагIара накъадахара долча областной партийни организаце декхарий а хьакъехьа» доклад йир парте обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева.

Къаьстта теркам тIабахийтар совещане КПСС кердача Программеи парте Уставе ду хувцамаши, 1986 — 1990 шерашка а 2000 шу хьатIанхаччалца йолча юкъа а СССР социальнии экономически дегIайоалаяра Керттера лостамаш наха дIадовзийтара а царна пропаганда яра а дешашта. Белгалдаьккхар уж мероприятеш хаьдда лостам болаш, цIенхаштара гIулакх из хилар ларде лувцаш, чулоацам кIоарга болаши коммунистащеи парте боацарашеи хьинаре дакъалоацаш чакхъяха езаш хилар. Цига теркама юкъмоттиге хила деза экономика дегIайоалаяра, производствана интенсификаци яра, Iилман-технически прогресс сихъяра, экономе режим чIоагIъяра, организованности дисциплинеи лакхъяра, балха стиль овлангара денз тоаяра, наха идейно-политически нравственнии кхетам балара дешаш.

Республика къахьегама коллективай берригa низ тIаберзабе беза укх шерара планаши декхараши дувцилга а йоацаш кхоачашдара, дика кийчо а яь, дерригa вIаштIехьдаьккха керда шийтталагIа пятилетка хьинаре дIайолае а парте XXVII съезда даха ма доагIара накъадаха а вIаштIехьдаргдолаш.

ВАРШАВСКИ ДОГОВОРА ЮКЪЕ ДАКЪА ЛОАЦАЧА ПАЧЧАХЬАЛКХЕНИЙ ПОЛИТИЧЕСКИ КОНСУЛЬТАТИВНИ КОМИТЕТА СОВЕЩАНЕ БОЛХ ЧАКХБАЛАР

СОФИЯ, 23 октябрь. (ТАСС). Тахан укхаза болх чакхбаьнкхар Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхений Политически консультативни комитета совещане. Венгерски социалистически болхлой парте Генеральни секретара Я. Кадара председателал а деш хиннача тIеххьарча заседане ладийгIар Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхений ВIашагIтехача герзашцарча низий главнокомандующе Советски Союза Маршала В. Г. Куликова докладага.

Совещане дакъа лаьцараша массава раьза а волаш тIайийцар «Ядерни тIема кхерам дIабаккхар а европейски дунени гIулакхашка дикагIчахьа гола тохар а духьа» яха Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхений заявлени. Заявлене кулгаш яздаьд делегацешта керте латтараша: Болгаре Халкъа Республикана хьалхара — Т. Живкова; Венгерски Халкъа Республикана хьалхара — Я. Кадара; Германски Демократически Республикана хьалхара — Э. Хонеккера; Польски Халкъа Республикана хьалхара — В. Ярузельске; Румыне Социалистически Республикана хьалхара — Н. Чаушескус; Советски Социалистически Республикай Союза хьалхара — М. Горбачева; Чехословацки Социалистически Республикана хьалхара — Г. Гусака.

Иштта совещане коммюнике а тIайийцар.

ДоттагIалеи новкъосташха цхьана гIулакхаш леладечеи хьалашка чакхъяьлар совещани. Цо хьахьенхар йийцача европейски дунеи политика проблемаех Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача паччахьалкхенашта хетараш цхьатара хилар.

Сийлахь-боккхача Октябра накъадолхаш

КХОАЧАШЪЯЬЙ ПЯТИЛЕТКА!

Республика мехкдаьттахой рапорт

Сийлахь-боккхача Октябра 68 шу дизара сийна тIайийца декхараш ханал хьалха кхоачашдаьд! — иштта рапорташ кхаьчад «Грознефть» объединене керттерча профессех йолча 40 бригадагара. ЦIейга кхачалехьа пхе шера план кхоачашъяра тIайийца дола доккхий декхараш дар уж.

Эггара хьалха тIадоагIача шера чотагIа къахьега йолаелар Н. Н. Заикин, А. С. Дербенев, В. И. Левшин керте латтача мехкдаьтта доахача бригадай, А. М. Канайчева кулгалдеча скважинашта капитальни ремонт еча бригада, буровой начальникаш В. П. Найпак, И. М. Шуликин, А. Е. Драворубов керте латтача буровой коллективаш.

Графикал дикка хьалха а яьнна болх беш я бIарчча предприятеш. Царех я «Грознефтегаз» яха мехкдаьттагазови управлени, «Старогрознефть», «Горскнефть» яха мехкдаьттеи гази йоаха управленеш, Грозненски Октябрьски бурув тохара балхий управленеш.

ХIаьта 21 октябре «Грознефть» массе а йолча подразделенешка дегаш гIоздоахаш кхаъ кхаьчар: цу дийнахьа ерригача объединене кхоачашйир «Iаьржа дошув» деккхара цхьайтталагIча пятилетка план. Цул бутт хьалха кхоачашъяьяр газ яккхара пхе шера задани а.

Ер шу чакхдалалехьа пятилетка программал совгIа бIаьш эзараш тоннаш бийдал лургья халкъа боахама республикерча мехкдаьттахоша.

Къахьегама вахта

НАЬХА ДАГГАРА БА

ЦхьайтталагIча пятилетка тIеххьарча шера цхьаккха бутт дIабахийтабац «Чечингазстрой» треста гIишлонхоша шоаш тIайийца декхараш дикка тIеххкхоачаш ца деш. Цудухьа дика къахьегама совгIат кийчдаь накъабоагIа уж Сийлахь-боккхача Октябра 68 шу дузача цIейна. Ер шу доладелча денз паччахьалкхен планал совгIа цар кхоачашдаьд ткъаьх эзар сома маьха гIишлон балхаш, йиллай ворхI километр дIоахал дола газопровод, бахача наьха 163 цIагIа чуйиллай газ.

Социалистически яхье хьалхара моттиг а яьккха, треста карара кара тела ЦIе байракх еннай Умаев Хьамзат Денисултанович керте латтача Гудермесски спецСМУ коллектива.

●

ТIАЙОАГIАЧА ПЯТИЛЕТКА ЧОТАГIА

Сийлахь-боккхача Октябра 68 шу дузача цIейга кхачалехьа пхе шера эздани кхоачашъе доккхий декхараш тIайийцад «Чечингавтотранс» автомобильни транспорта территориальни объединене бIаьш болча водителаша, ремонтникаша, дукхача бригадаша. Шоай дош дизза кхоачаш а даь, укх деношка хулача автомобильни транспорта болхлой дезача денна доккха къахьегама совгIат кийчдаьд цар. Пхе шера план кхоачашъярах хIанзале рапорт деннад пхе бригада коллективо, 250 водителa, пхийтта ремонтника.

ШийтталагIча пятилетка чотагIа къахьегарех я Наврузов Искандер, Арсамаков Махьмад - Мирза, Мусаев Мухьмад, Тарзаев Хаваш керте латтача бригадай коллективаш. ХIаьта водителашта юкъе яьржача яхье хьалхара моттиг а яьккха, эггара хьалха пятилетка задани кхоачашъяьрех ба Шелковской АТП водитель Зулуев Висхьажа, Назрановски автотранспортни предприятера таксистий бригадир Оздоев Жабраил, автоколонна-1436 шофер Ладянов Борис Николаевич, автокомбинатера водитель Ялхароев Хьамид, кхы дуккха бараш а.

●

ТIЕХЬАБУСАРАШ БОАЦАШ

Цхьаккха цех, участок е бригада тIехьаюсаш йоацаш болх беш я «Союзавтоматстром» ВНПО опытно - экспериментальни завода коллектив. Укх шера паччахьалкхен планал совгIа предприяте болхлоша ара а хийца, маьхала яьккхай кховзткъа эзар совгIа сом мах бола нормативно - цIена продукци, арахийцай ах бIаь эзар совгIа сома маьха товарни продукци.

Производства эффективность лакхъяра тIагIертта къовсам лоаттабу цар. Арахецача продукцега дIабода мах лохбарах укх шера кходаьд цар 55 эзар сом.

Предприяте яьржача социалистически яхье даим хьалха а латт мастер Володин Владимир керте латтача механосборочни участкаи Кучеренко Василе кулгалдеча электронно - монтажни участкаи коллективаш.

Вай мехкарча коммунистий форума дика къахьегама совгIат кийчдаь сийленца накъабахара доккхий социалистически декхараш тIайийцад ГI. Ахриева цIерагIча Назрановски «Электроинструмент» яхача завода болхлоша. Шоай деша дай хилара «КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декада!» яхача девизагIа шерра социалистически яхь йоаржаяьча дукхача болхлоша, сменаша дог гIоздоаха производственни хьокхамаш доах. Царех ба гIишлон машинаш еча цеха слесараш - сборщикаш Баркинхоева Хьавай Бабакиева Любаи. Тахан шоаш балха тIа баьккха толам кхоана шоай норма хилийтара тIагIертта къовсам лоаттабеча цар цхьаккха смена дIаяхийтац норма 120—130 процент кхоачаш ца еш. Хьинаре къахьегарал совгIа цар хьаеш йолча продукцех дукхагIьяр ОТК болхлой тIаьхьожам боацц дIайодаш я.

ХIаьта цехерча участкашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг дIахецаш яц мастера Шмидт Ирмас кулгалдеча участка коллектив. Цо эггара хьалхарчарца рапорт деннад пхе шера задани кхоачашъярах.

СУРТА ТIА: слесарь-сборщик Хь. Баркинхоева, мастер И. Шмидт, слесарь - сборщик Л. Бабакиева.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

К П С С Ц К

22 октябре КПСС Центральни Комитете массови информаце средствай, центральни идеологически учрежденейи ведомствайи, творчески союзий кулгалхой совещани хилар КПСС Программа кердача редакце, КПСС Уставе деча хувцамий, 1986 — 1990 шерашкеи 2000-ча шерага кхаччалца йолча юкъан СССР экономически социальнии дегIайовлаяра Керттерча лостамий проекташ дерригача халкъо ювцарца дувзаденнача декхарашка хьожаш.

Совещане къамаьл дир Политбюро члена, КПСС ЦК секретара Е. К. Лигачева.

КПСС ЦК октябрьски (1985 ш.) Пленуме белгалдоахар хургйолча КПСС XXVII съезда документаш дерригача халкъо дувцилга боккха политически лоархIам болаш хилар. Ленински традицей леррагIа йодаш йола парти советски общество дегIаяра даькъе бехктокхамеи переломнии йолча укх хана къахьегамхошца дагайоал коллективни опытах ког-гIортолга а еш, мохк социально-экономически дегIабоалабелга, вай дIахо коммунизмага дIахьалхашкахьа долхилга сихдара наькъаш белгалдар духьа.

Массови информацен пропагандан средствашка кIоаргга хьаделланза даргдац укх тIеххьарча хана вай теоретически политически уйла йIаьхий яь дола керда хIамаш. Деш дола къамаьл эггара хьалха КПСС ЦК апрельски Пленума документаш тIарча Iилман-технически прогресса дешаех лаьца парте Центральни Комитете хиннача совещане материалаш тIарча даьча къоастамий, положеней, выводий хьакъехьа да.

Белгалдаьккхад, хIанз 1985 шерен бIарччача пятилеткан план кхоачашъяра тIадерзадаьча практически гIулакхий дешаш кепайоазон, ерригача идеологически фронта теркама юкъметте хила дезаш хилар. Цунца дувзаденна даим бIаргкIала лоаттаянза яргьяц производствана интенсификаци яра, Iилманеи хьалхалаттача опытан карагIдаьннараш юкъекхаьъара, экономе режим чIоагIъяра, организованности дисциплинеи лакхъяра, управлене механизм эргайоахаш тоаяра, балха стиль овлангара денз тоаяра, наха идейно-политически нравственнии кхетам балара проблемаш. КъаьгагIа пропаганда е йоагIа инициативана, гIулакхаца лелабеча творчески наькъа, новаторствана, общества гIулакха болча лакхаквалифицированни, лакхапродуктивни къахьегама, массе оагIув чулоацаши ирен увттаде деза КПСС ЦК апрельски Пленума никъ чакхбаьккхарца дувзадениа дешаш.

Е. К. Лигачева белгалдаьккхар массови информацен пропагандан средстваш съезда хьалхарча документий проектех лаьца къахьегамхоша яь предложенеши замечанеши тIайола материалаш оперативно арайха, хургйолча КПСС XXVII съезда документий проекташ тIарча керттерча проблемаех йола теоретически пропагандистски статьяш, советски наьхен довзол дехьарча гражданийн откликаши письмоши, партийни съезда сийна тIайийца коллективай, производстве къаьст-къаьстача хьалхалаттарийи новаторийн декхараш хан-ханнахьа кепадетта дезаш хилар.

Съездал хьалхара документаш дувцилга, пропаганда елга, дIадовзийтилга, белгалдаьккхад совещане, гуччахьеи корта болаши, дика вIаштIехьдаьккхаи чулоацам болаши, тоаман моттийтеи доацаш, советски халкъ дIахо а Коммунистически партена гоннахьа кхотадара, социалистически общество эргаяьккха тоаяра, дикалга диллача кердача хьал тIа из оттаяра декхараши перспективаши къахьегамхоша кIоаргга кхетаяра гIо деш хила деза.

(ТАСС).

Звеной масал

ВIалла аьттув боацаш денача укх шера а я комсаш лелаераша геттара дика къахьийга моттигаш. Цар цIаьхха а харцду Малгобекски района лаьтташка комсаш хургьяц, яхаш дувца хабараш. Масала, хьаэцаргья вай «Кавказ» яхача совхоза 24 гектар комсаш лелаеш хинна Аушева Марияй подрядни звено. Веррнгаш а ялх саг мара вац звеноца — звеньеваяи цув пхи новкъости: Осмиева Фадиман, Гедиева Кхокха, Начальникова Зоя, Алисханова Хамила, Шавхалова Яхийта. ВIаши дагардар кхетадеш, новкъостал деш, сакхетаме къахьегама дисциплина йолаш ба звеной берригa членаш. Цудухьа овсарен беркатеи да къахьегамах хьахур.

Сов нийлха хилар хьувкъама кIезигагIа Iаткъийтар духьа комсий ткъовронгаш йIаьхйолийтар. Технологически карто дIадехараш нийсса кхоачаш а деш, звенос эггара дикагIча хана оасар дора механизмаш тIа ца кхоачаш йисача мугIараштa юкъерча йовкъашка. ВIарччача ахкана а хиннадац, е хIанз а дац комсашта юкъе оасар. Механизатораша шоай ханнахьа лазараштеи зуламдергаштеи духьала ядохимикаташца обработка яьй. Из тайпа операци шозза чакхъяьккхар звеной членаша. Лоацца аьлча, ха ца къовсаш, де дезар «тIаккха» яхаш тIехьа ца доахаш болх баьб звенос. ХIаьта комсаша камаьрша беркат делар шоай йоакхо ярахи шоаш езаш кхеярахи — звенос лелаеча 22 гектара тIара хIанзале а гулъяьй 780 центнер комсаш, укх гаргарча цхьан-шин дийнахьа юхейисача шин гектара тIара кхы а гулъергья 70—75 центнер. Цу тайппара, шера планал совгIа 120—130 центнер из маьхера продукци йоххаргья звенос паччахьалкхенга.

Малгобекски района лаьтташка кхьметтел селлара аьттув боацаш денача шера а хьаьналча кхаш леладераша во боацаш хьувкъам кхебеш хилар дац цу гIулакха доккха тешал?!

— Тха бешамашкара комсаш сел нийлха хиннацаре укх шера а гулъергьяр оаха хIара гектара тIара 50—55 центнер комсаш, — йоах Аушева Марияс.

Вешта, дезала подряда методагIа болх беча цхьаццаболча наьха толамаша а бокъонца бакъду из. Масала,Ярижева Любаси Келигова Лейласи 5 гектара тIара комсаш лелаю хIаране. Хьалхарчо гул а яь, дIачуеннай 180, шоллагIчо — 170 центнер. Кхаь гектарах хIаране тIара 70 центнер гулъяьй гектарницаша а — НГIАССР Лакхехьарча Совета депутата Гарданова Насеи Коригова Розаси.

Цу тайппара, гуш да, Малгобекски района лаьтташка комсаш дика дегIайоагIилга. Цар йоакхо йой, лерттIа Iунал дой, тIаккха комсаша кхолхонца юхаметтаоттадергда шозшка дIадахийтар, чIоагIъергья боахамий экономика, лакхъергья царца къахьегача хIара дезала хьалтаро.

Е. ПРЕМЫСЛЕР.

МИШТА КХОАЧАШДУ ДЕКХАРАШ?

ИНТЕНСИФИКАЦЕ ЧОТАГIА

Итт шу даьннад тха Iулашкара жа дукхалга диллача дани цхьаи боарам тIалатташ хьадоагIа. Цхьабакъда, дикача фух дараш хилийтара беш бола болх эргабаккхарах лерттIа Iунал а деш зоотехнически бокъонаша ма яххара кхабарах, кхы тIа эша гIулакхаш дог лазаш парах тха вIаштIехьдоал дукха дулхи тхан луш дола жа хьалкхеде.

Карарча шера хIара бIаь жийна тIехь 140 Iаьхар хьалкхебаьб. планагIа хила боагIараш 105 а тIайийцача декхарах 125 а болаш. ХIара устагIанна тIера цIена тха даьккхад 3,1 килограмм, план 2,5 килограмм йолаш.

Из толам боаккхаш хьинар ца кходеш къахьийгад са цIеннанас Iабидата, воIа Курубтурсуна, кхыбараша.

Хьалха дIаяхача хана а цхьа шу дIадахийтадац оаха паччахьалкхен плани тIайийца социалистически декхари кхоачаш ца деш. Иштта, цхьайтталагIча пятилетка дулхи тхан дохкара планаш диъ шера кхоачашъяьй. Укх шера жа Iуша къахьег 1986 шера чотах, хIаьта цIенхаштта лард йоллаш а да 1987 шера заданеш тешшаме кхоачашъяра.

Атта доахаденнадац уж толамаш. Дии бийсеи ца къовсаш къахьег жа Iуша.

Къаьстта бокхха теркам тIабохийт оаха дулха лаьрхIа паччахьалкхенна дIалургдола жа дорстадара. Уж интенсивно кхоаб. Цудухьа дика дозал долаш а хул.

Хьалххе а Iан кийчо ю бригадо. Кхийш долча хьатIа а ена дIаоттаьй 100 тонн дикал лакха йола йол. Тхоай низашца тоадаьд жа чудоахкаргдола кхийш. Iалашъяьй эшаш йола инвентарь. Дика кийчъяьй жена искусственни осеменени еш йола пункт а.

ДIадахача шера санна 20 балха дийнахьа чакхдоаккхаргда дерригача дахкаш долча жена искуственни осеменени яра гIуланх. Цхьа корта тIера ца боалийташ леладергда жа, йоакхо ергья Iоахарий дика хьалкхедара а. Йоккха балха опыт йолаш болча бригадерча жа Iуша дIахо йодача хана а низи хьинари кходергдац хьалхашка латта декхараш толаме кхоачашдара, КПСС XXVII съезда динача къахьегама совгIаташца накъа дахара.

Н. ЭСМУХАМБЕТОВ,
«Шелковский» госплемзавода вокхагIвола жа Iу, Социалистически Къахьегама Турпал.

ДОШ—АЬННАЧА

ЦхьайтталагIа пятилетка дIайолалуш Шалински района «Московский» совхоза хьайбаш леладераша, декхар тIайийцадар паччахьалкхенга шурей дулхи дохкара планаш диъи ахи шера кхоачашъе. Цар низ дIакхаьчар из декхар укх шера хьалхарча квартале кхоачашде. Цхьа шу дIадахийтадац юкъера лаьрхIача хIара кхоабача Iаттагара 4000 килограмм шура ца йоаккхаш.

Цу тайпара толам баькхабац района цхьанна а ферма коллективо. Шоашта карагIдаьннарох кхоачам а хинна Iе дага бац совхоза хьайбаш леладераш. Цар лерхI шера хIара кхоабача Iаттагара 5000 килограмм шура яккха.

Иззал шура яккхара шоай доакъара база кхы тIа чIоагIъяра а селекционно-племенной болх тоабара а дукха гIулакхаш чакхдаха дезаш ба уж.

ЧIоагIа уйла е езаш болх ба ферме кхоабараш дикача фух дола племенной хьайбаш хилийтара бе безар а. Укхаза специалисташа соцадаьд голштино - фризской фух дола доахан леладелга. Царга ра хьаьккха шура дукха хиларал совгIа 4 процентал тIех хьоанал йолаш а хул. Мел дикача фух уж дале а селекционно-племенной болх комплексо ца бича цар дикал лохлургья. Къаьстта бокха теркам тIабохийт Iодаь Iаьсий дика хьалкхедара.

Иштта йоакхо а еш зоотехнически бокъонаша дIа ма дехкара 18 бетта кхаьбача царех дика доахан хул.

Бокхха теркам тIабохийт ферме шинараштa юкъера дикагIдараш хьакъоастадара. Царех шоай къаьстта Iул вIашагIдолл. Дахкачул тIехьагIа цхьаккха а бежан хилац 12 килограммал кIезигагIа шура луш.

Укх шера совхоза хьайбаш леладераша даьча балхий итогаш гIадвугаш я. 8 беттен 20 дийнахьен хIара ферме кхоабача Iаттагара 3343 килограмм шура яьккхай.

Хьайбаш ферме дика леладеш хилара дола тешал да укх тIеххьарча кхаь-диъ шера цхьа бежан цига денна ца хилар а.

Толаме кхоачашъю хьайбаш леладераша паччахьалкхенга дулх дохкара план а. Цунна лаьрхIа дIачутелача хьайбай хIаране дозал 440 — 460 килограммага дIакхоач.

— ДIадахача шера хьайбай боахамо 150 эзар сом пайда бир совхоза. Укх шера баьр 200 эзар сомага дIакхоачаргба, — йоах керттерча зоотехника Б. Герасимова.

И. АСЛАХАНОВ.

Атеистически кхетам луш

БЕРИЙ ДЕГАШКА КХОАЧАШ

Сунженски района халкъа образоване районни отделе хьахиннай дешархошта коммунистически кхетам балара, уж марксистско-ленински мировоззрени йолаш хилийтара белгалара система. Цариа атеистически кхетам балара школай районни методобъединенеш заседанешкен семинарашкен лекцеши докладаши еш атеистически дешаех лаьца. Масала, дІадахача дешара шера № 2 йолча Ассински школе чакхъяьккхар «Химии биологии Іомадеча хана дешархой материалистически мировоззрени хьакхолларах» йолча темагІа химикий-биологий семинар.

ХІаьта укх шера декабрь бетта № 1 йолча Ассински школе чакхъяккха лаьрхІад «Урокаш йоацача хана дешархошта атеистически кхетам балара» яхача темагІа классали школали арахьарча балха организатораш лаьрхІа семинар. № 3 йолча Орджоникидзевски школе ноябрь бетта «Биологе урокашка атеистически кхетам лулга» яхача темагІа семинар хургья. Иштта семинараш чакхйоах районе химикаша, кхыйола предметаш хьехараша.

Района хІара школе шишший тайпарча планагІа чакхбоах атеистически болх. Школай практико белгалъяьй атеистически балха кхо форма: урок, классали школали арахьара болх, индивидуальни болх. Масала, лохерча классий хьехархоша Орджоникидзевски № 1 йолча юкъерча школерча Е. Хуцишвиле, М. Губанова, № 2 йолча — Н. Михайловас, М. Базгиевас, Серноводскерча № 3 йолча юкъерча школерча Арапхановас, кхыбараша природоведение урокашка дІадовзийт дешархошта Іалам а дуне а довзараи из хувцараи сага мел таронаш я.

ЧІоагІа теркам тІаозаш яр дукха ха йоацаш № 2 йолча Серноводски школа хьехархочо 3-ча классе чакхъяьккха урок. Цо дешархошта довзийтар догІа, ша хьахилара бахьанаш. К. Паустовске «ДогІаш мишта хул» яха дувцар дешача хана гойтар И. Репина «Крестный ход в Курской губернии» яхача картина репродукци. Урок чакхйоалаш укх тайпара хаттараш дир дешархошка: «Даьлах тешаро гІо даьдий ахархошта?», «ХІанз малагІча тайпара доах колхозхоша лакха хьувкъамаш?».

Дийцачун маІан деш хьехархочо белгалдаьккхар, мел чІоагІа сигала кхайкаш дехараш дарагІа доагІа делхийталург а е соцалург а доацилга. Амма, Іилманхоша морхашка тІадамаш сихагІа доккхий хулийташ йола химически веществаш чу а хецаш, догІа делхийтара гІо ду, къаьстта йолча снарядашца йохаю ша тоха тарлуш йола морхаш.

Карабулакски, Нестеровски, Ассински, Орджоникидзевски школай хьехархоша Е. Дыбовас, Р. Евлоевас, З. Разумовас, кхыбараша химеи биологеи урокашка Іалама хувцамий закономерностах тешавеш долча масалашца гойт, хІама довза таро мишта хул, дина хьехамий харц кхетамаш бакъ ца хилар. Іалам карадерзадеча сага лоаца дакъа белгалдоаккх.

Атеистически кхетам балара теркам тІаозаши тешавеши йола материал чуйоагІа химе предмета дукхагІйолча урокашка. № 3 йолча Серноводски школа хьехархочо Н. Погорелова «Окислительно-восстановительни реакци» яха тема Іомаеча хана дешархошта дІадовзийт кІерам а лампа а лотаялара чоалхане процессаш, хІаьта уж дукххача хана тамашийна а къайле йолаш а хеташ, цхьан хана дина культех цхьание лард хинна а я.

Дешархошта атеистически кхетам луча белгалара дакъа лоац районерча школай физика хьехархоша А. Иванова, М. Белхароева, А. Шуликина, кхыбараша. № 3 йолча Серноводски школа хьехархочо Д. Губанова 6-ча классе «Атмосферное давление», «Барометр» яха тема Іомаеш, дІаяхкетабир дешархой тхьовра хьалха барометрах пайда а ийбеш, мозгІараша динах тешараш Іехабеши цуна цхьана динцара цар бувзам чІоагІбеши хинилгах.

Литература урокашка А. Н. Радищева, Н. А. Некрасова, А. Г. Чернышевске, А. М. Горьке кхоллам Іомабеча хана хьехархоша Ф. Ганижевас, А. Гленовас, Л. Гайтукиевас, кхыбараша дешархошта дувц сага нравственни хозалах, дІаяхача замах юхедисача воча гІулакхашца лоаттабаьча къовсамах, сага низах.

КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума соцам тІа дувц атеистически кхетам балара дукхагІа теркам тІабахийтанза баргбоацаш хиларах. ХІаьта Сунженски района школай коллективашка классни кулгалхой атеистически балха планашта, школа кхетам балара юкъарча плана кхы тІа а мероприятеш юкъейихьай. Дешархой ханага хьежжа дино кхайкадераш нийса доацилга дІахойташ йола беседаш ю, лекцеш еш.

№ 2 йолча Галашкарча школе чакхъяьккхар «Дина лоаттабеча къовсаме художественни литература лоархІам» яха сайре. Из вІаштІехъяьккхараш бар М. Гуноеви, А. Точиевай. Цига пайда ийцар И. Базоркина «БІаьшерений боадонгара», А. Бокова, «Беке къонгаш», Х. Бокова «Къаьнача тола къайле», С. Бадуева «ПаьтІамат» яхача произведенеех.

Духхьал хьехархоша баь Іац из болх районе, доккха дакъа лоац цига дешархоша шоаш а. № 3 йолча Орджоникидзевски школе дукха болх бу йоккхагІйолча классий дешархойх латташ йолча лекторски атеистически группо. Цо классашка йийшай «Ислами кхалсаги», «Іилмеи дин», «Мурдех дола бакъдар» яхача темаех йола лекцеш.

Кхувш йоагІача тІехьенна атеистически кхетам балара районе дукха болх бой а, тахан хьалхашка латтача декхараша дІа ма деххара бац из. Дукха дешархой ба Іилман атеизмах хІама ца ховш.

Чакхйоахаш йола мероприятеш берий дегашка ца кхоачаш дукха моттигаш нийслу, цудухьа дешархоша бе-башха ца хеташ, тІа ца эцаш дус цига дувцаш дар.

Оалкамарча, Мужечарча юкъерча, № 2 йолча Галашкарча юкъерчеи бархІ шерарчеи школашка ледара латт атеистически кхетам лулга. Хьехархоша цхьаккха хІама дац шоаш дувцаш дар опыташца - чІоагІдара, вахарцара масалаш кхувлац. Укх тайпара цхьа масал доаладергда вай: массехк шера беседаш чакхйоах Галашкарча школашка марха кхабарах доалача зенах лаьца, хІаьта дешархошка хаьтІача, царна хац цунах доалар фу зе да.

Районе ледара латт даьшноаноша динах тешабаьча дешархошца бе беза индивидуальни болх. Іалаьмате нийса доацаш хІама а да хьехархоша берий даьшта-ноаношта наьна меттала лекцеш, беседаш ца яр. Уж деррига гІалаташ дІадахара оарцагІъяла еза халкъа образоване Сунженски районни отдел, беррига хьехархой. Дешархошта атеистически кхетам балара болх дика лелабеча коллективашкара опыт а масал а эца деза вокхар.

Х. АУШЕВА.

Кхомбе, лораде, лархІа

ЛЕРТТІА ХЬЕЖАЧА

Заводо укх шера тІаийцача декхараш тІа аьннад: «планал совгІа 38,1 эзар сома маьха пайда бе. Цо таро лургья кхоаьча материалий, бийдала, энергоресурсий чотагІа шера шин дийнахьа болх бе».

Дукха да из е кІезига да? ХІанзчул пхи шу хьалха денбус заводо арахецар 60 тонн химически реагенташ, хІаьта хІанз — бІаь тонн гаргга. Масала, духхьал керттера бийдал — лигносульфонат (технически) шин дийнахьа болх бара эшар 120 тонн я.

Кхом барах цхьацца йола итогаш е йиш я хІанзле. Шу доладелча гІоне кхоьй 120 тонн химически реагенташ, 263 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 329 тонн условни доагор.

ХІаман кхом белга дІадолалу кІезигачун тІара: граммашкара, кепигашкара, миллиметрашкара. Цудухьа предприяте администраце, партийни, профсоюзни организацей теркама кІал латт хІаране тІаийца декхар кхоачашделга.

Лакха говзал йолча аппаратчикаша, производстве хьалхалаттараша, Х. Богатырева, Т. Сухова, Л. Ершова, кхычар чІоагІа теркам беш дІаухийт бийдала хІара грамм. Из бахьан долаш зехьа йовц иттаж, бІаьш килограммаш пайдане йола продукци.

Химически реагентий цехе кхом баран хьурмат даран тІехьа шерра пайда эц вокхагІа волча аппаратчика Н. Федорова опытах. Из хиннав мехкдаьтта промышленноста Министерства вІашагІъеллача бригадирий Ерригсоюзни отраслевой совещане дакъа лоацаш.

— Заводе нийслуш хІамаш да, — йоахар цо бригадни совете, — сварочни агрегаташ, кабелаш, кхыйола хІанз а дикка пайда эца йиш йола инструменташ тІахьожам боацаш яда моттигаш.

— Масала, дукха ха йоацаш электросварка еча пайда эцача электродашта кхом бара тІехьара къовсам дІаболабеше а гучадаьлар мел пайдане из гІулакх да, хІаьта иштта дас санна пайда эца беза-кх кхы мел долчох а, — йоах Федорова.

Кхоми хьурмати дара тІехьа боккха къовсам лоаттабу завода халкъа тІахьожамхоша, «комсомольски прожектора». Кхыметтел дукха ха йоацаш а дукха мах бола бийдал поставщикашка юхакхухьийташ моттигаш нийслора. Из иштта хулар машинаькъа цистернашкара бийдал цІенъяь хьа ца яккхар бахьан долаш. ХІанз тІахьожам чІоагІбича гІоне из гІулакх тоадала доладеннад.

Укхаза керттера бахьан да завода коллективо пайда эцанза йолча чурча резервашка кхувла наькъаш хадданза лехаш хилар. Материальни кхоачамаш дІадахийтара хьаьдда боарамаши лимиташи оттаьй подразделенешта хьалхашка. Цох социалистически яхь вІаштІехьяккхара йола дика база а хилар.

Болхлой, инженерно-технически болхлой материальни, моральни хьисапе белгалбахар санна дола гІулакх цар къахьегама овсарле лакхъяларга, продукцега дІадолар лохдарга хьежжа вІаштІехьдаьккхад заводе.

ХІанз зехьа болх беш йола оборудовани, гІулакх доацаш йоагаш йола электрически сердал заводе ЧП санна лоархІ. Кхом бара тІехьа цахаддаш къовсам лоаттабарах, политико-кхетама болх барах даьнна беркат да из.

Тха завод ханна къона я. Дерригаш а 15 шу мара дац цун. Из иштта дале а цхьайола оборудовани чІоагІа тишъеннай, къаеннай, из кердачунца хувца еза дикка ха я. Из бахьан долаш сецаш каст-каста болх юкъагІбоах. ХІаьта цунга хьежжа совлен къахьегам а средствааш а дІадахийта деза из тоаяра. ТІаккха бийдала, материалий, энерге цу гІулакха дІаяхийта лоархІам баь нормаш чІоагІа кІезига я. Цудухьа керда наькъаш лаха, уйла е еза. Заводе цуна дувзаденна корабаьб дикка пайда боала нинъ. Из сенах латт аьлча, реконструкци ярахи производствана керда технологи юкъейоалаярахи, цунна интенсификаци ярах латт. Уж декхараш чоалханеи бехктокхамен долга кхетаде хала дац.

Кхом баран хьурмат даран комплексни план я заводе оттаяь. Цу тІа хаьдда белгалъяьхай цу даькъе чакхъяха еза технико-экономически мероприятеш. Уж эггара хьалха тІаерзаяь я материально-энергетически ресурсашта лерттІа доал дара. Кхом бара тІехьара план кхоачаш мишта ю тІахьожам лоаттабу партийни бюрос. Цо ладувгІ службай кулгалхой, цехий начальникий отчеташна, плана тІа белгалъяьха мероприятеш кхоачашъелга дІа мишта дода. ТІеххьарча хана цу тайпара отчет яьй цеха начальника А. Коломыцева, завода директора заместитела К. Мясникова.

Кхом барах хьадоалаш дола беркат дика холуш да тахан. Бакъда, цу даькъе де дезараш кІезига дац хІанз а. Иштта, масала, хІара технологически агрегато мел электроэнерги дІаоз хара тІахьожам лоаттабац. ХІанз а кхом барах малагІча тайпара материальни совгІат даларца болхлой белгалбоахаргба хоададаьдац. Цхьан дешаца аьлча, кхом баран хьурмат даран тІехьара болх хІанз а цхьан кога тІа баьннабац. Из гІулакх бокъалгахьа даккхара беррига ший теркам тІаберзабаьб завода коллективо.

А. СИНЧИНОВ, тха штате воаца корр.

✦

КПСС члена Исмаилов ТІахІира «Сельхозтехника» Аргунерча отделене болх бу вурийтта шу даьннад. ЯлхлагІа разряд а йолаш токарь ва из. Цхьа ди дІадахийтац ший балха норма дикка тІехкхоачаш ца еш. Цун къахьегам белгалбаьккхаб Ленински юбилейный, «За доблестный труд» яха медалаши «СССР Госкомсельхозтехника отличник» Знаки а енна. Хьалха латта болхло шоай предприяте новкъостий суда председатели халкъа тІахьожама группа члени ва. Цун сурт доалл Сийлен улга тІа.

СУРТА ТІА: «Сельхозтехника» Аргунерча отделене токарь Исмаилов ТІахІир.

З. АМЛИЕВА сурт.

✦

Дикача нахах

✦

КЪОНА МЕХАНИЗАТОР

Школе деша вагІача хана сатем боацаш вар Ашоханов Махьмад.

— Изза ха йоаккхаш мича лел хьо? Наьха бераш школера чудаькха шиъ-кхо сахьат ма дий, — раьза йоацаш Іокадар нана. — Тахан а мазут тІадахийта йоаьй Іа костюм. Маца кхетаргволаш ва хьо?

— Мазут а доацаш, тракторо доагаду солярка да из. Чудотташ воаллаш цхьа тІадам ІотІабежар, — бехказа вала гІерт кІаьнк.

— Наьха бераш школе дийша даьлча институташка даха лерхІаш да. Тракторист хила безам болаш вий-хьогІ хьо!!

— Хилча во да? Вай мехка шийна езаеннача моллагІча профессех къахьегар сийлен лоархІаш да. Сох механизатор хургва, — жоп делар цо кІиръенна бІарахьежаш латтача нанна.

Ший дего къоабалдаь гІулакх кхоачашду Махьмада. Гикаловское яхача поселкера юкъера школа чакхъяьккха ах шу даьлча, трактор лехкаш хул ВЛКСМ член Ашоханов.

Цо трактора тІа болх белга хьалха дезаш ца хинна из хІанз чІоагІа раьза яр цо дІаболабаьча наькъа, наха сий деш из хиларах доккхал деш яр нана.

— Тхо цецдоалаш геттара сиха караерзайир Ашоханова тракториста говзал, — йоах бригадира М. Мунаева. — Цкъа аьннари хьалхадаьккхари кхы шоалагІа ала ца дезаш балхах чІоагІа кхеташ вар зІамига саг.

ТІаккха Советски Эскаре гІулакх де вода Ашоханов. Цигара цІаьвеча юха а Гикаловское яхача объединене механизатор волаш болх бе воалалу. Цу хана денз пхи шу даьннад. ХІанз Махьмад опыт йолаш механизатор ва. Социалистически яхье хьалхле йоахараш юкъе волаш хьа а воагІа.

Трактор санна дика йовз Махьмада комбайн а. КІи-марса деношка цунца ялат чуэцаш хул из. 1983 — 1985 шерашка объединене комбайнераш юкъе хьалхара моттиг яьккхай цо. Цун къахьегам белгалбаьккхаб грамоташи маьхе совгІаташи денна. Объединене Сийлен улга тІа доалл. хьалха латтача механизатора портрет.

Укх деношка хьайбашта моша доакъар хьатІакхухьаш ва Ашоханов. Цхьа ди дІадахийтац ший балха норма дикка тІехкхоачаш ца еш. Дикача толамашца КПСС XXVII съезда накъавахара хьинаре къахьегаш ва къона механизатор.

С.-М. ЯСУЕВ.

Доазол дехьара

ЧЕХОСЛОВАКИ. Мартин яхача словацки городера «Еза-йоккхача машиностроене заводаш» яха производственни объединени — отрасле эггара йоккхагІйола предприяти. VII-гІа Чехословацки пятилетка чакхйоалача шера цун коллективо лаьрхІад кхы тІа а 30 миллион крон гаргга продукци яла, рационализи предложенеши изобретенеши юкъеяхьарах 27 миллион крона экономически эффект хургйола гІулакх вІаштІехьдаккха. Социалистически экономически интеграце комплексни программа чакхйоаккхача хьинаре дакъа лоацаш йолча объединене планашка къаьстта моттиг хьожаю советски заказаш кхоачашдара. СССР-а «БелАЗ» яхача автомашинашта двигателаш, царна а хьуи тракторашта а запасной оатхалаш лоаттаяра план ханал хьалхеи тІехдикеи кхоачашъе лаьрхІад машинашъераша.

СУРТА ТІА: «БелАЗ» яхача автомашинашта двигателаш хьадеча цехе.

ЧТК — ТАСС сурт.

БАЛХАЗЛЕНЦА КЪОВСАМ МИШТА ЛОАТТАБЕРГБА

Консерватораша доал деча шерашка шозза дукхагІа хиннаб Англе «сов нах». ХІаьта, официальни даннеех, 3,3 миллион сага геттара юхе а гІертаб. «Бортал» арахьа бисаб 13 процент совгІа бола къахьега могаргдола англичанаш. Къаьстта хало хьег бе болх цахиларагІа Англерча бос болча бахача нахеи кагирхошеи. Британски гІайренаш тІа бахача цІока кІай доацача наха юкъе дилла цига баьхача англичанашта юкъечул шоззеи, хІаьта хаьдда' йола квалификаци эшача профессех бараштa юкъе шоззеи ахаззеи лакхагІа ба балхазлен боарам.

ДукхагІа хиннаб 52 кІирал дукхагІа йолча хана болх лохаш бараш, вешта аьлча, торе правительства лерхІачох, «бокъонца бола бе болх боацараш». Иштта, цагахьа санна 1975 шера къахьегама биржа наІарга ухараштa юкъе 17 процент уж хиннабале, хІанз уж дукха хІама ца эшшаш 40 процент ба, хІаьта болх корорг хилара тешам практически боацаш ба. Экономика авторитетни Лондонски школа даьча лоархІамех, гарггарча диъ шера 2 процент тІакхетаргйола промышленноста продукци кхоачам болаш яц бе болх боацарий эскар кІезигдара.

Дог доахилга йолаш яц тІеххьарча хана массанахьачул дукхагІа балха моттигаш хьаеш хинна производственни йоаца сфера а. «Экономист» яхача журнала даннеех, 1982 шера дуккхача шерашка ца хиннача хьисапе эггара хьалха кІезигйир английски банкаша ший персонал (болх беш бола нах). 1983 шера эггара йоккхагІа йолча йиъ банко 116 филиал дІакъайлар. Цу журнало деча тешалагІа, ЕЭС эксперташа йоах, «1990 шу доладелча денз хІара шера ялх процент кІезигбергба банкаша болх беш бола нах».

Цу тайппара, экономика Лондонски школа даьча лоархІамех, 1986 шу хьатІакхоачаш «сов нах» кхаь миллионагеи ах миллионагеи кхоачаргба. Кхы а пессимистичнегІа йола прогнозаш а я.

Фуд из ира а социальни плане чІоагІа кхераме а ситуаци эттача хана консерватораша дер? Уж хувцаргйолаш бац еррига проблемаш къахьегамхой чотах къестае лаьрхІа йола шоай принцип. Дунен халкъашта юкъерча валютни фонда цхьан заседане финансай министра Н. Лоусона аьлар, болх бара йола моттигаш-м хьае йиш я, нагахьа санна алапеш лоходой. Из заявлени йир цо «Ситикорп» яхача американски финансовни монополе даьча лоархІамех, Англера алапеш, алхха Японерчаргара дІанйккхача, дегІадаьхкача капиталистически мехкашта юкъе эггара лохагІа доллаше. «Гардиан» яхача газето, министра цу предложенена комментари луш, белгалдаьккхар: алапей эггара лохагІа боарам дІабаккхаро эггара лохагІа алапеш дараштa болча балхах доагІар чІоагІа лохдергда... хІаьта цун экономически эффект лоадам боацаш а хургья». Цу лоестамагІа лелаш я консерватораша шерра рекламировать деш йола «болх беш йола моттигаш екъар» оалаш яр а — вешта аьлча диззача балха кІирагІа а ца беш кІезиг-дукха болх бар. Бакъда, балхазлен ирал цо кІезигдукха южаю, хІана аьлча, наьха таро хул кІеззига даьккха а алапи даккха. ТІаккха а капитала хула гІойле дувцилга а йоацаш йоккхагІа я. Цу тайпара бола «кІезиг-дукха болх беш бараш-м» профсоюзий членаш мича-б, уж юкъеболхац социальни страховане системана, царна диза доагІаш дац къахьегамах дола законодательство пенсионни Іалашо, цамогаш хилча хІама дала дезац, хІаьта алапеш лакхделгеи гІулакха тІа лакхвелгеи цар вІалла хьоа а дац. Тахан бІарччача дийнахьа болх ца беш ба кхачан промышленноста болхлоех 77 процент, медицински учрежденешка болх беча персоналах — 66, розничии торговле — 48 процент.

Наха бе болх хилийтара даькъе хІанзарча консерватораша деш долча гІулакхех «Гардиан» яхача газето аьнначул нийсагІа ала йиш яц. Цо язду: «баьча балхах кІезига мах нийбеш йолча бахача наьха тІоанашка йоах цар, шоашта цІенхаштта кхы а зенаш де деза оаш, цхьанна хІаманна бехктокхаме йоаца экономически политика оаха чакхъяхарагІа баркал а оалаш».

Михаил БЕЛЯЕВ, (АПН).

ЕВРОПА «ДЕГ» ЧУРА КЪАМАЬЛ

Михаил Сергеевич Горбачева визито маттахьчара лаьцар Париж. Вай доттагІийи вайна духьалбарийи Париж, Францера, Малхбузен Европера, дерригача дунен тІара политически хьал тахан чоалханеи вІашдухьаленаш йолаши да.

Ше къамаьл деш из уйла цкъа санна дуккхаза а хьалхаяьхар Москверча хьаьшо, континентен дунен кхоанени кхел бахьан долаш Советски Союзо чІоагІа саготдеш хилар белгал а доахаш. Из уйла кхетайой тІаккха столицах Генеральни секретара Европа «дог» аьннача мехка? Кхетаераш а ба ца кхетаераш а ба. Цхьабакъда, ца кхетаерел дукхагІа кхетаераш ба.

Са дикача хьаьшо Нормандерча депутата-голлиста, 3 октябре Михаил Сергеевич Горбачева французски парламентарешта деча къамаьлага ладувгІаш хиннача Пьер Годфруас иштта йоах: «1980—1983 шерашка хетар сона тІом ца хулаш бусарг бац аьнна». Ше дувцар фуд шийна геттара дика ховндаь из тема дагайоаллаш хила а мег Пьер: кхозза веддав из гитлеровски пленара, ерригача Европе гІолла кхийстав, цІий Іоухийташ ший бІаргашта бІаргадайнад.

Цудухьа голлистски боламах дІакхийттав из, инарала де Голла ше теркалваьв, хІанз 27 шу даьннад хаддаза Бурбонски дворецe ший округа Ла-Манша викал волаш из хьавоагІа. «Вай даьхе — Европа» яхача книжка автор волча цо къаьсттачеи дика кхетаеш йолчеи уйланца ладийгІар советски лидера къамаьлага.

Кхы кІезигагІа йоацаш уйла тІайохийташ ладийгІад хьаьшо деча къамаьлага са цхьаькха хьаьшо а — дуккха ха хьалхагІа денз дунен халкъашта юкъера проблемаш теркалъеш волча сенатора-коммуниста Серж Бушне. «ІотІадаха хІама ца эшаш къамаьл дар из, — хьакхайкадир цо. — Геттара дукха керда хІамаш! Эггара керттерча гІулакха — герзаш дІадахара — лоархІамегІара инициативаш!»

Керттера кердадараш укх тайпара бІаргагу Серж Бушнена: СССР-еи США-и стратегически ракеташ нийсса ахаш кІезигъяра хьакъехьа предложени ялари космически ударни герз хьа ца деш дитари. Из цаІ да.

ШоллагІдар — юкъера радиус йолча моттигашка кхоачаш деттача герза хьакъехьара дош кхыча проблемех хьакъоастадаь бувца раьза хилар цхьан американцашца дийца ца Іеш, шоай доалахьа из долаш мел барашца а, цу даькъе французашцеи англичанашцеи.

КхоалагІдар — химически герз дІа ца доаржадар.

ДиъалагІдар — хІанз укх сахьате 10 мохк мара юкъе боацача «Европейский» парламентаца контакташ лелаяра идея. Иштта Атлантически пактанеи Варшавски Договора Организаценеи юкъе а.

Са хьаьшо къоабалдеш да. Михаил Сергеевич Горбачева дерригача мехкий позицеш гаргайитеи уж раьза хургйола толам балари ловлга хьа а хьокхаш хаьдда предложенеш ялар. Франце лоаца дакъа чІоагІа лоархІаме хила йиш йолаш да, М. С. Горбачева хьакхайкадаь ма хиллара, СС-20 яха ракеташ кІезигъе Москва кийча хиларо халача хьал тІа оттабу герз дІадаккхара духьалбараш, аьнна хет французски сенатора.

Континенте ший моттиг юха хьалацара нийсъеннача таронах пайда эца вІаштІехьдаргдий-хьогІ Франце правительства? Цхьа шеко йоацаш данзар хаттар парижски мэре М. С. Горбачев хинначул тІехьагІа тха къамаьл хиннача ФКП Политбюро члена Поль Дорана. Хаттар геттара нийса доагІаш да: укх тІеххьарча диъ шера чІугчІерташ кІезига яйзаяц Парижа политикана.

Кхетадеш ма дарра, разрядка юхаллар эггара хьалхарча аргІанна Атлантикал дехьарча гІулакхашца дувзаденна да. Иштта хІанз а ерригa средствааш оарцагІъяьхай Вашингтоне, М. С. Горбачев Париже вале хьалхагІа президента ше еннача интервьюгара денз дуккхача маьха французски герз эцаргда аьнна дош даларга кхаччалца, нагахьа санна...

Иштта хоам бора, ма дарра аьлча, французски прессо.

Е ахча а, е низ а кхобаьбац цу гІозараша провокационни плакаташ хьалдеттара, дерригача дунен тІара массе тайпара антисоветчикаш гулбара. Цхьабакъда, эффект хиланзар. Са уйла цунна тІаерзайир цу Поль Дорана.

Вешта, булавкашца мел уколаш ярах хІама хургдолаш дацар советски лидеро парижски лаьттан тІа яьча предложеней эффекта новкъарле е гІортарах. ХІаман мах бара сиха болча укхазарча обозревателаша цу юкъа «Горбачева план» аьнна цІи тиллаяр корта болаш йолча, цІенхашттарча, лоархІамеча предложенеех. Бакъда, цхьаццабараш инициативай маІан малхбузеневропейски общественность «тІехьаяккхара операцеца» дашха гІерт. Цхьабакъда, кхетамеча кортоша дІайоах: ювцаца тигар гІалат хургда; хІаьта цу «Матено» ІотІатох: тІехьаяккхар-м тІехьаяккхар ма дий, цхьабакъда, тхо хьестарал совгІа Генеральни секретара шоай ракеташ нийсса ахаш кІезигъергья йоах тхога. Из корта болаш къамаьл да.

Франце визит дІайолаялале хьалхагІа Израило американски новкъосталца бомбаш чуйиттар Туниссерча палистинций кварталашта. Космически герзах лаьца еш йола советско-французски переговораш юкъекхаьчача хана Вашингтоно сигала дахийтар «Атлантис» яха аргІанара тІема кема. Цхьабакъда, советски делегаци Парижера арайоалача дийнахьа французски столице хьакхайкадир массехк мехка, цу даькъе СССР, США, Франце, Инде... космонавташ а юкъе болаш йола космически наькъашка дакъа лоацарий Ассоциаци вІашагІйоллаш хилар.

Аз ма дийцарий шоана октябра укх хьалхарча деношка Париже оптимизма низ бола импульс кхаьчача Малхбузен тенденцеш чоалханеи вІашдухьаленаш йолаши хиларах.

Александр ИГНАТОВ, АПН соб. корр.

Париж.

ИНДИ: ДЕГІАБОАГІАШ ЛАТТ МАШАРА ТІЕХЬАРА БОЛАМ

Іалаьмате дукха нах юкъебахаб Инде машара тІехьарча болама. Духхьала сентябрь бетта хиннай мехка ядерни тІом хьара кхерам лакхбалар новкъа долаш индийски халкъ хилара тешал деш йола массехк низ бола манифестаци, кхыдола гІулакхаш.

...США а цун союзникий а политикана духьала шоаш хилар дІакхайкадара бІаь эзар гаргга саг араваьлар Калькутта центральни улицаш тІа. Инде, белгалдаьккхар гулбеннараштa хьалхашка къамаьл даьча Малхбузен Бенгали яхача штата керттерча министра Дж. Басу, дика йовзаш я Советски Союзеи ВІашагІкхийттача Штатийи политикана юкъера башхалонаш. Нагахьа санна империалистически низаш агрессивни тІема кийчлуш хилча, социализма мехкаш даргдац шоай кхерамзле лакхъяра ядерни потенциал чІоагІъянза. Манифестаце доакъошхоша тІаийцар сага вахара кхерам тІалоаттабеш дола хьаькъалагІа доаца сихдаь герз хьаделга соцаделга хьадехаш американски президентага дохьийташ дола кахьат.

Машара тІехьара къовсам чІоагІбара, ядерни герз геттара дІадаккхара тІахьехаш лозунгаш а долаш яр сентябрь бекъалуш Халде кхача лаьрхІа Самхэр яхача городера дІайолаенна ялх дийнахьа е лаьрхІа хинна бІаь совгІача студенчески вагирхойи организацей викалий марш. Марш йолалуш митинг хилар. Цига къамаьлаш даьча мехка цІи хезача общественни паччахьалкхени деятелаша аьлар, шоаш тІеххьара советски машара инициативаш йизза хьаллоацаш хилар. США тІа-тІа дукхагІа, космически дар а долаш долча герзий кердача системашта тохнамаш деча хана, аьлар, къоасттадаь аьлча. Малхбузен Бенгале Аьрдехьарча фронта председатела С. Мукерджи советски кулгалхочо М. С. Горбачева кхайкайир герз дІадаккхара, дунен халкъашта юкъера кхохкам лохбара тІаерзаь йола керда конструктивни предложенеш.

Инде йоккха промышленни центр йолча Джамшедпур яхача городе болх бе йолаенной «Ядерни тІом цахилийтара лоаттабеча къовсамера медикий лоархІам» яха шин кІирагІа болх бергбола семинар. Инде а Бангладеша а цІи хеза Іилманхойи лораши, общественноста викалаш цхьана вІашагІкхийттаб, ядерни герз тохарах хьахургдар мел унзара хІама да яха дош дувцара. Цу тайпара вІашагІкхетар юкхьанца хиннад Инде, хІаьта цун доакъошхоша чІоагІа раьза а болаш тІаийцар дунен халкъашта юкъерча «Дунен тІара лораш ядерни тІом цахилийтара тІехьа ба» яхача болама сопредседатела Е. Чазова послани. Послане тІа белгалдоах, Инде лораш кхыча дІакхетанза долча мехкий лорашца цхьана адамашта тІалатта ядерни кхерам дІабоаккхача лоархІаме дакъа лоацаргхиларах ше тешаш хилар.

Семинаре деча къамаьлий а докладий а керттера вывод я: атомнии водороднии герз юкъедоаладаьчул тІехьагІа вай планета тІа вахар хила йиш ца хилар. ВІашагІкхетаре дакъа лоацараша кхоачам банзар проблема цІенача медицински аспектага хьажарах. Цар духхьала дийцар дунен тІа хІанз латташ дола кхераме хьал оттара бахьанаш. Из я эггара хьалха сихдаь герз хьаделга кхы а сихдеча а космически аренга хьалхоачаде гІертача а США агрессивни политика. Семинара доакъошхоша даьча къамаьлашка а болх чакхбоаллаш цар тІаийцача резолюце тІа а лакха мах бу, хьал а лоац Советски правительства машара политика.

Индийски халкъа тайптайпарча тІоаношта юкъе дегІабоагІаш латта машара тІехьара болам хьаллоац мехка кулгалхоша. Цун дегІаахара дешаш дийцар Инде премьер-министр Раджив Ганди Ромеш Чандро керте а волаш хиннача Дерригача дунен Машара Совета делегацеца вІашагІкхийттача а.

Федор КОШЛИН, АПН корр.

Калькутта.

ЦХЬАН МУГІАРЕ А ЛАТТАШ — ЛЕРХІАЧУНГА

Къулбаседа Кавказа вежарашха йолча автономни республикаша 1985 шера ийс бетта лелаяьча социалистически яхьа итогаш яьй

КПСС XXVI съездеи цул тІехьагІа хиннача КПСС ЦК Пленумийи решенеш кхоачаш а еш, вежарашха йолча автономни республикай къахьегамхоша хьинар кхо ца деш болх бу 1985 шереи бІарччача цхьайтталагІча пятилеткаи планаш толаме кхоачашъяра.

КПСС ЦК апрельски (1985 ш.) Пленума решенеша дІадехарашка хьежжа халкъа боахама дерригача доакъошка болх эргабаьккха тоабеш ба, дикагІа пайда ийбе болабаьб ерригача материальнии къахьегамеи ресурсех, тІагІертта къовсам лоаттабу юкъарча производства эффективность лакхъяра, къахьегама дисциплина чІоагІъяра.

Керда техникеи технологии, дикагІйола опыт производствана юкъейоалаяра, къахьегам вІаштІехьбаккхар тоадара тІадерзадаь балхаш ду производственни коллективаша — цу дерригнех хьахулаш дар дика да.

1985 шера ийс бетта баьча балха итогаша хьахьокханох Къулбаседа Кавказа автономни республикай къахьегамхоша толаме кхоачашъяьй еррига керттера планови заданеши тІаийца социалистически декхараши.

Экономически социальнии дегІаахара даькъе цхьаькха а цхьа гІа дІахьалхашкахьа баьккхаб.

Ерригача производственни коллективашка тІа-тІа шерагІа яржаш латт КПСС XXVII съезда сийленца накъаяхара йола социалистически яхь.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Продукци маьхала яккхарен дукхагІйола изделеш арахецарен 1985 шера ийс бетта план дикка тІехкхоачашъяьй автономни республикай индустре болхлоша. ПланагІа лаьрхІачул совгІа маьхала яьккхай итташ миллионий сомий маьха тайп-тайпара продукци.

Нохч-ГІалгІайчен производственни коллективаша планал совгІа арахийцай 13 миллион совгІа сома маьха изделеши товараши.

Отчетни хана боаггІача боарамагІа болх бир автономни республикай индустре керттерча доакъоша.

Социалистически яхье хьалха латташ хьабоагІа мехкдаьттахой, энергетикаш, металлургаш, машинащъераш, яйгача, кхачан, промышленноста кхыча доакъой болхлой. Мехкдаьттахоша планал совгІа даьккхад 52 эзаф тонн мехкдаьттеи 56 миллион кубически метр гази. Планал совгІа электроэнерги йоаккхаш, машинаш, металл, оборудовани арахецаш Даьхе гІадийгар Черсий-Балкхаройи Къулбаседа-ХІирийи АССР индустрей болхлоша.

Халкъа эша товараш арахецара планаш а кхоачашъяьй, дукхагІа хьаде доладаьд промышленнии кхачани товараш, хьалхарча даькъе дулха продукташ, колбаса, мерзача шурий продукци.

ДІаяхача отчетни хана чІоагІа йоакхо яьй юкъарча производствана интенсификаци яра.

Заводашка, фабрикашка, промыслашка, рудникашка дукха балхаш ду къахьегама овсарле сихагІа лакхъяллийтара тІадерзадаь. Ерригача автономни республикашка цу хьокхама ийс бетта план тІехкхоачашъяьй, долче дуккхача предприятешка дикка лакхъяьй къахьегама овсарле укх шера хьалхарча бетташка хинначул.

ТІа мел кхийтта промышленни продукци хьаяьй къахьегама овсарле лакхъяра чотагІа Черсий-Балкхарой АССР предприятешка.

Даьха къахьегама толамаш дика дале а предприятеи, объединенеи, кхыметтел доакъой балха тІа моттигаш нийсъеннай болх юкъагІа боахаш, штурмовщина еш, производственни потенциалах бизза пайда ца ийбеш, хІанз а тІехьа кхом ца беш дІаухийт материальнии къахьегамеи ресурсаш. Шера йола планови заданеши тІаийца социалистически декхараши кхоачашдара даькъе а тІехьадусаш да. Хьалха санна ерригача автономни республикашка гІолла дикка дуккхача предприятеша кхоачашъяц поставкаш яреи договорни декхараши тІехьа дІалаьрхІача продукци маьхала яккхарен планаш, бІаьш миллионий маьха продукци потребителашка дІакхаьчаяц, из дерригa а Іалаьмате чІоагІа Іаткъ смежникий балха тІа.

Ер шу а бІарчча цхьайтталагІа пятилетка а чакхъяла юхейнсар кІезига ха я, цхьабакъда, кхоачашъе езаш хьалхашка латта планаши социалистически декхараши доккхий да. Хьалхарча даькъе массе а рангех болча кулгалхойи специалистийи декхар да тІехьаюсача участкай балха тІара гІулакхаш тоадар, дерригача хьокхамий 1985 шера план толаме кхоачаши тІехккхоачаши яр, цхьайтталагІа пятилетка толаме чакх а йоаккхаш КПСС XXVII съезда сийленца накъабахар. Хьинаре, стахановски хьисапе болх бар — хІара къахьегамхочун, хІара коллектива декхар.

ПРОМЫШЛЕННОСТО 1985 ШЕРА ИИС БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР
(процентащца)

	Нохч-ГІалгІай АССР	Къулбаседа-ХІирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Продукци маьхала яккхара план кхоачашъяр	100.8	101.7	101.9	102.9
Къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачашъяр	100,5	102,3	101,8	101,6
Промышленни предприятеш	146	147	133	197
Царех продукци маьхала яккхара планаш кхоачаш ца яьраш	20	12	15	21

ПРОМЫШЛЕННИ ПРОДУКЦИ МАЬХАЛА ЯККХАРА ИИС БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР (процентащца)

100,8
ЧИАССР
101,7
СОАССР
101,9
КБАССР
102,9
ДАССР

КАПИТАЛЬНИ ГІИШЛОШ ХЬАЛЪЕЧА ШОАН НИЗАЦА ПОДРЯДНИ БАЛХАШ ДАРА ИИС БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР (процентащца)

92
ДАССР
98,2
СОАССР
102
КБАССР
104
ЧИАССР

КАПИТАЛЬНИ ГІИШЛОШ ХЬАЛЪЯР

Ийс бетта йолча итогаша хьахьокхаш ма хиллара автономни республикашка капитальни гІишлош хьалъелга тоаденнад, производственни объекташ, наха чубаха цІенош, школаш, поликлиникаш, культура объекташ хьалъечара а уж эксплуатаце дІателара а гІулакхаш тоаденнад. Дуккхача подрядни организацеша шоай низаца подрядни балхаш дара планаш толаме кхоачашъяьй. Нохч-ГІалгІай АССР-е цу хьокхама ийс бетта план 104 процент кхоачашъяьй, Черсий-Балкхарой АССР-е — 102 процент.

Автономни республикай подрядни гІишлон организацеш чІоагІагІа йоакхо е йолаеннай наха чубаха цІенош дукхагІа хьалдара. Наха чубаха цІенош эксплуатаце дІадалара ийс бетта программа толаме кхоачашъяьй Нохч-ГІалгІай АССР, Къулбаседа - ХІирий АССР, Черсий - Балкхарой АССР, цул совгІа соахка ийс бетта дІаденнарел дикка дукхагІа наха чубаха цІенош дІаденнад цар укх шера цу юкъа, хІаьта Нохч-ГІалгІай АССР-е 24 процент дукхагІа, Черсий-Балкхарой АССР-е — 22 процент, Дагестански АССР-е — 16 процент, Черсий-Балкхарой АССР-е — 5 процент дукхагІа.

Массанахьа дикагІа да кхоачашдеш дола гІишлонмонтажни балхаш, кІезигагІа хулаш латт хьалъяь яланза йола гІишлош. Из хьахиннад къахьегама дисциплина чІоагІъярах, объекташкара гІишлон балхаш вІаштІехьдоахилга тоадарах. Цхьабакъда, дуккхача подрядни гІишлон организацей балха тІа хІанз а тІехьа во пайда ийбу таронехи кхоачамехи, цхьа гІишлош хьалъяь а яхалехьа дуккхача объекташка материальнии къахьегамеи ресурсаш дІа-юха хьежаеш моттигаш нийслу, бизза пайда ийбац хьахьожаьча капитальни вложенеех, оттаьча хана эксплуатаце дІателац объекташ.

Халахете а хьалдеш дола наха чубаха цІенош, школаш, больницаш, социально - культурни гІулакхашта лаьрхІа кхыйола объекташ хІанз а тІехьа во хьалъю.

Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 68 шу дизара долча КПСС ЦК ТІахьехамаш тІа йоах: ГІишлонхойи монтажникаши! ГІишлош хьалъяра эффективность лакхъе! ХІанзарча технически ларда тІа кхом беши дикеи хьалъе уж! Пускови объекташ дІателла лакха дикал йолаши йиллача ханех!

Хьинаре къахьегарца цу тІахьехамашта жоп дала декхарийла ба автономни республикай гІишлонхой.

1985 ШЕРА ИИС БЕТТА КАПИТАЛЬНИ ГІИШЛОШ ХЬАЛЪЯРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР
(процентащца)

	Нохч-ГІалгІай АССР	Къулбаседа-ХІирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Капитальни вложеней боарам соахка укх хана хинначунца нийсбича	100,2	99,4	105	109
Шоай низаца подрядни балхаш дара план кхоачашъяр	104	98,2	102	92
Наха чубаха цІенош эксплуатаце дІадалара план кхоачашъяр	103	111,8	102	98
Соахкарчунца нийсдича укх шера ийс бетта дІаденна наха чубаха цІенош	124	104,5	122	116
1985 шера бархІ бетта къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачашъяр	97,5	98,0	100,5	98
1984 шера бархІ бетта хинначунца нийсйича къахьегама овсарле	101,5	102,9	103,1	101

ЮРТА БОАХАМ

Автономни республикай юрта боахама къахьегамхоша Кхачан программа кхоачашъяра хьинаре къа а хьегаш, ший ханнахьеи дикеи чакхдаьхар массе а тайпа юртбоахама балхаши хьайбашта Іаьа йола кийчо елгеи.

Колхознии совхознии кхашка чуийца доалаш латт бІаьстан юхье дІадийна ялат, лард йоллаш латт тІадоагІача шера хургдолча ялата. Дикка дуккхача лаьтташка гурахьа юваш йола культураш дІаювш я интенсивни технологех.

ДІаяхача отчетни хана дика толамш даьхад хьайбай боахам дегІакхувлача а. Ерригача автономни республикашкарча колхозашкеи совхозашкеи дукхагІа даьккхад дулх, шура, лакхъеннай хьайбай продуктивность. Дулх дукхагІа даьккхад 3 процентагара 6 процентага кхаччалца, шура 3 процентагара 8 процентага кхаччалца, эггара дукхагІа дулхи шурен яьккхай Къулбаседа-ХІирий АССР боахамаша. Нохч-ГІалгІий АССР колхозашкеи совхозашкеи юкъера лаьрхІача хІара кхоабача Іаттагара яьккха шура 79 килограмм дукхагІа я.

Къулбаседа Кавказа автономни республикай дерригача боахамаша хьайбай продукташ йохкара ийс бетта план толаме кхоачашъяьй. 1985 шереи бІарччача пятилеткагІеи хьайбай продукци паччахьалкхенга йохкара планови заданеши тІаийца социалистически декхараши кхоачашдара йола дика лард хьаханнай из бахьан долаш.

Автономни республикашка 1984 шера ийс бетта деккарел укх шера цу юкъа дукхагІа дехкад доахани коа тІара оалхазараши шин процентагара 4 процентага кхаччалца, шура — кхаь процентагара йиънега кхаччалца.

Агропромышленни комплекса болхлоша къаьстта чІоагІа йоакхо еш дар да хьатІадоагІача Іаьнгара доахан дахара кхоачамхиллал доакъар Іалащделга. Юкъарча доаханна дукхагІа кийчдаьд соахкарчул концентрировании, моша, гІожа доакъар.

Автономни республикай кхашкарчеи фермашкарчеи болхлоша шоай къахьегама низаш тІадерзадаьд юртбоахама шу толаме кхоачашдара, лаьттаниі хьайбайи продукташ паччахьалкхенга йохкара планови заданеши тІаийца социалистически декхараши толаме кхоачаш а деш, КПСС XXVII съезда сийленца накъабахара.

1985 ШЕРА ИИС БЕТТА КОЛХОЗАШКЕИ СОВХОЗАШКЕИ ЯЬККХА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКЦИ
(процентащца)

	Нохч-ГІалгІай АССР	Къулбаседа-ХІирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Соахка укх ханаца нийсдича даьккха дулх	104	106	106	103
Ерригa яьккха шура соахка укх ханаца нийсйинча	103	108	103	104
ХІара кхоабача Іаттагара яьккха шура — кг.	1783	1976	1821	1440
Соахка ийс беттаца нийсдича хІара котама тІехьара укх шера цу юкъа хьагулдаь фуаш	94	94	104	119

1985 ШЕРА ИИС БЕТТА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ КИИЧЪЯРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР
(процентащца)

	Нохч-ГІалгІай АССР	Къулбаседа-ХІирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Доахани коа тІара оалхазараши	107	98	102	110
Шура	102	102	102	104
Фуаш	108	102	103	112
Укх шера ийс бетта кийчъяь хьайбай продукци 1984 шера цу юкъа кийчъяьчунца нийсйинча				
Доахани коа тІара оалхазараши	104	103	102	104
Шура	103	103	103	104
Фуаш	101	98	104	101

ДОАХАНИ КОА ТІАРА ОАЛХАЗАРАШИ ІАЛАШДАРА ИИС БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР (процентащца)

98
СОАССР
102
КБАССР
107
ЧИАССР
110
ДАССР

ТОРГОВЛИ

Материальни хьал — таро айяра хьалхашка латта декхараш кхоачашдара, къахьегамхой вахар тоадара боккхача лоархІаме я паччахьалкхен торговли.

Вахаре лоархІамеча цу даькъе балхаш даьд материально - технически база шеръяра, торговле культура лакхъяра, моттигерча источникий товараш товарооборота юкъеозара. Ерригача автономни республикашка 1984 шера ийс беттаца нийсдича розничи товарооборота боарам дегІабенаб.

Городашка а юрташка а бахача наха дукхагІа ийду промышленнии кхачани товараш. Дикка дукхагІа дохк дулхи мерзача шурий продукции.

Из иштта дале а автономни республикай торгующи организацеша кхоачаш ца еш йисай 1985 шера ийс бетта йола товарооборота план. Базашкеи складашкеи мел эшар доллашехьа, хьалха санна дохкаш доацаш юкъ йоах цхьадолча промышленни товараша.

Торговле кхоачамболлаш юкъекхахьац централизовании закупкаш, хІанз а тІехьа хила боаггІача боараме дац бахача наха культурно гІулакх делга, ший ханнахьа хьалъяь а яьха болх бе йолаялийтац тикаш, столовеш, кхыйола торгующи предприятеш.

Уж кхоачамбоацараш дІадахар — торговле болхлой хьалхара декхар.

1985 ШЕРА ИИС БЕТТА ТОВАРООБОРОТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР
(процентащца)

	Нохч-ГІалгІай АССР	Къулбаседа-ХІирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Паччахьалкхени кооперативнии торговли а тІехьа дІалаьрхІача розничи товарооборота пално кхоачашъяр — ерригa а	98	96,2	36	99,6
цу даькъе: розничи таварооборот	98	96,7	96	99,5
юкъарча кхачан товарооборот	98	92,2	97	99,8

БЫТА СЛУЖБА

Бахача наха бытови гІулакхаш дара 1985 шера ийс бетта план толаме кхоачашъяьй Дагестански, Къулбаседа-ХІирий, Нохч-ГІалгІай АССР быта служба болхлоша. Городашка а юрташка а бахача наха дикка дукхагІа гІулакхаш даьд 1984 шера ийс бетта даьрел, юрташка деш дола быта гІулакхаш а дукхагІа хиннад.

Быта гІулакхаш дара боарам эггара дукхагІа дегІабоалабаьб Дагестански, Къулбаседа-ХІирий, Нохч-ГІалгІай АССР быта служба болхлоша. Цхьабакъда, наха бытови гІулакхаш дара боарам дукхача городашка, къаьстта юрташка хІанз а тІехьа наьха хьашташ кхоачашдеш бац. Цхьайолча нах бахача моттигашка йоацаш я быта служба предприятеш. Бахача наха гІулакх дара культура хІанз а тІехьа хила боаггІача боараме яц, заказаш кхоачашдара йилла ха телхаю. Быта служба предприятеш Іалашъяьяц шоай балхах дика кхеташ болча лакха квалификаци йолча мастерашца. Юрташка Іалаьмате кІезига ду быта гІулакхаш цига бахача наха.

Быта гІулакхаш деча сферера кхоачамбоацараш сихагІа дІадахар сийлен декхар да бахача наха бытовой гІулакхаш деча хІара болхлочуни хІара коллективаи.

БАХАЧА НАХА БЫТОВОИ ГІУЛАКХАШ ДАРА 1985 ШЕРА ИИС БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР
(процентащца)

	Нохч-ГІалгІай АССР	Къулбаседа-ХІирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Бытовой гІулакхаш дара юкъарча боарама план кхоачашъяр — ерригa а	100,1	100,9	93	100
соахкарчунца нийсйинча укх шера цу юкъа — ерригa а	105	105	97	108
цу даькъе: юрташка	104	105	93	110

Укх шерея цхьайтталагІча пятилеткан планаши тІаийца социалистически декхараши толаме кхоачаши тІехкхоачаши дара вежарашха йолча автономни республикай къахьегамхошта юкъера социалистически яхь денгара денга шерагІа яржаш латт.

Цу яхье дика толамаш а доахаш, хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдеш ба Черсий-Балкхаройчен гІишлонхой. Лоацача хана город Нальчика йистошка цар хьал а даь, эксплуатаце дІаденнад дуккхазза вІаштІара даь наха чубаха цІенош.

СУРТА ТІА гуш да укх тІеххьарча хана цар хьалдаь цІенош.

Парте аргІанарча XXVII съезда сийленца накъабахара доккхий декхараш тІа а ийца, шерра социалистически яхь йоаржаяьй «Союзавтоматстром» ВНПО Грознески опытно-экспериментальни завода болхлоша. Цу яхье хадданза хьалха латташ хьайоагІарех я радиоаппаратура монтажница, коммунистически къахьегама ударник Билалова Роза. Ше хьаеш йола продукци дикеи тІехдикеи мара а ца хулийташ, хІара сменагІа нормаш 135 — 140 процент кхоачашъю цо.

Овсаре болх барал совгІа, ше коммунист хиларах тарра, хьинаре дакъа лоац Розас юкъарча балха тІа.

Р. Билалова гуш я шоана сурта тІа.

ТІа-тІа дукхагІа дакъа лоац Дагестана чкъаьрий лувцараша СССР Кхачан программа кхоачашъечa. Каспийски форда чура чкъаьрий лувцаш долча флоте хадданза дІаухийт кердача классагІа дола кемаш. Дукха ха йоацаш болх бе доладеннад «Кубачи» яха керда кема. Из гуш да укх сурта тІа.

КИЕВЕРА БЕРИЙ МУЗЫКАЛЬНИ ТЕАТР

Украински столице дукха ха йоацаш хьаднйллад берашта лаьрххIа дола музыкальни театр. Боккхача толамца чакхъяьлар СССР халкъа артиста, Социалистически Къахьегама Турпала Дмитрий Гнатюка оттаяь хьалхара спектаклъ «Iаи бIаьстин» яха опера-фаьлг.

— Берий ханашка хьежжа — хIаьта уж ма йий 5 шерага денз 18 шерага кхоачаш — хорж оаха театральни действи дIагойтара форма, — дувц керттерча дирижера Евгений Душенкос. — Тха спектаклешна лакъа лоаташ хул оаха беча балхах дикагIа кхеташ бола школай художественни самодеятельностацара кIаьнкаши йиIигаши. Тхо гIерташ дац «кхийнарий» оперни театраца къовсадала. Оаха де лерхIар да бераш музыка чоалханеча дуненах кхетадар, ховадар деза уж Iомадар.

Труппана чуйоагIа оркестр, хор, вокалисташ, балета артисташ (оаха йоалаяьй Киевски хореографически училища ерринга дийша йоалаш йола класс). Цо таро хулийт эггара духь-духьача планех йола хIамаш увттае — цIенхаштарча классикагара денз хIанзарча ханарча мюзиклага кхоачаш.

Къонача зрителаца деча къамаьлий нийсагIа йола кеп лахар да тха керттера декхар. Бераша геттара аттама кхетадой юкъедена харц дар. — яхаш я солистка Галина Конорева. — Бахьан доацаш дац тха консерваторски образовани йола бархI опытни педагог хилар.

Керттера хореограф Вадим Федотов тийша ва:

— Берашта дезаш шоаппа даьсса ловзараш деш хилча. Цар дикагIа лоархI «цIенхашттара» ловзар. ЗIамагIа долча берашта юкъе кIезига дац эггара хьалха кхера а кхераш ноаношен даьй а ноаной а ноаношен хьакхувлаш дараш: «Нагахьа санна кхета ца дой?» Тхо гIерт балет книжка хьисапе еша, хореографе хоза къоасталуш йола средствааш кхетае уж Iомаде. Цудухьа хIара музыкальни спектакль хьаелл педагогой искусствоведой деча къамаьлаща.

Театра репертуараца я къаьст-къаьстача хореографически миниатюрах латташ йола спектакль. Цо де лерхIар хореографи дегIаяра истори берашта дIадоавийтар. Воих спектаклашта юкъе я нагтахьа мара оттаеш йоаце «Ловзоргаш чуйола яьшка» яха Клода Дебюсси балет. «Вдохновение» — Сергей Прокофьева музыка итт миниатюра. Эггара зIамагIараашта лаьрхIача представлене тIа — Дмитрий Кабалевске «Комедианташ» тIа — берашта хьалхашна отт клоунаш, акробаташ, ловза Iомадаь жIалилгаш а долаш дола, амма балета средствашца оттадаь, бокъонца дола цирко гойташ дола ловзар.

Долорес ЩЕТИНИНА. (АПН).

МЕХКА ХЬАЛХАРЪЯР

«Октябрьнефть» НГДУ чуйоагIа мехкдаьтта телаш хинна «Гойт-Корт» яха моттиг «Iаьржа дошув» ца луш цIаьхха сецар. Насосни хьисапе из хьалдаккха боларах хIама хилацар. Укхаза гIо де оарцагIбаьлар «СевкавНИПИнефть» яхача Iилма-тохкама института специалисташ. Цар мехкдаьтта управлене инженерно-технически болхлошца цхьана даьча тохкамаша гучадаьккхар из моттиг кхы а дукха мехкдаьтта доалдаш йолга. Керттердар латтар из хьадаккхара дола наькъаш лаха дезаш хиларах. Цхьабараша йоахар тIоанашта хица низ тIалоаттабе беза. Цох а хIама хиланзар. ХIана аьлча, гIувм лоабати вIаши увш дар тIоанаш. Цудухьа лоабата тIакхаьча хий гаьна дадале гIомаро чудуар. Iилманхоша лаьрхIар эксперимент чаккъяккха: кхо эзари ах эзари метр кIоарга лаьттах Iочуяхийта керн хьалъяьккхача цунна газаца низ тIабахийта лаьрхIар.

Цу гIулакха эшар низ бола компрессорни станци. Иштта хьахилар «Гойт-Корт» яха станци. Из чуйоагIа «Грознефтегаз» яхача мехкдаьттагазови управленена.

Iилманхошен специалисташен яьча расчетех, тIоанашта тIалоаттабеча газа низ 300 атмосфер хила безаш бар.

Компрессорни станцега ритмично болх байтара эшаш вар гIулакх дика ловзаш вола специалист. Из тайпа саг лахара дукха гаьна ваха везаш хиланзар. Из вар воккхагIа вола инженер Н. Лихоманов. Станце коллектива керттера декхар дар дIадоладаьча дикача гIулакхий бухсоцдаш хьахулаш дар довзийтар. ХIаьта из ха йиш яцар проектни кIоаргалга дIакхаьчача мара...

Эггара хьалхара толам бIарггаго ах шу гаргга ха ийшар. Хьалха болх ца беш лаьттача цхьан скважино мехкдаьтта кIеж техар. Цул тIехьагIа йоккха юкъ ялале шоллагIчо, кхоалагIчо. Из бахьан долаш хоалуш лакхбала болабелар «Гойт-Кортера» хьадоаккхача мехкдаьтта боарам. ХIанз дига хьалхагIа болх ца беш лаьттача пхе скважино мехкдаьтта тел тIоанашта газаца низ тIа а лоаттабеш. Иштта юкъейоалаяьча шоллагIча методах доккха беркат доал. Цунах лаьца дувцаш «Октябрьнефть» НГДУ керттерча геолога Бондаренко Леонид Афанасьевича аьлар:

— Керда метод хIанз оаха шерра тхоай балха юкъейоалаяьй. Духхьал из бахьан долаш тIаккхийттача мехкдаьтта боарам 61 процент гаргга ба.

ХIаьта мишта болх бу компрессорни станце коллективо?

ЦхьайтталагIча пятилетка пхе шера тIаийца декхар пхи бутт ханал хьалха кхоачашдаьд цо. ХIанз уж гарга ба шийтталагIча пятилетка хьалхарча шера ялх бетта план кхоачашъе. Цо лелаю «Коммунистически къахьегама коллектив» яха сийлен цIи.

«Гойт-Корт» яха компрессорни станци духхьал газаца низ тIоанашта тIалоаттабарца мехкдаьтта даьккха ца Iеш, цIера аланца йоагача газах пайда ийбеш я. Станце начальника Н. Лихоманова кулгал а деш, вIаштIехьдаьлар зехьа йовш хиннача газа цхьа ала боабе. ХIана шоллагIбар боабара шоай низ тIаберзабаьб цар. Из бахьан долаш республика мехкдаьттахимически промышленносте массехк миллион кубометр газ кхоергья.

«Гойт-Корт» яхача компрессорни станце коллектива дикача гIулакхех цаI да, кагехбараша шоай дай къахьегама никъ хьал а лаьца дIахо кхухьилга. ХIанзле массехк дезала династеш я цига болх беш. Масала, Дошукаевгlар Iаддал-ВахIид, станце болх бе вера юртара. Компрессорни станце болх баь опыт яцар цун. Цигга уллув хьаэттар тIемен къахьегамен ветеран Резников Алексей Никифорович. Цо гIо дир Iаддал-ВахIида керда професси караерзае. Дукха ха ялале эскарера цIавена цун воI Керам вера дас болх беча къахьега. ХIанз дикагIвола слесарь лоархIаш ва Керам. Газоэлектросварщик Садидтинов Равиль волча балха ера цун сесаг Надежда Павловна.

Цхьан дешаца аьлча, компрессорни станце коллектив шийна хьалхашка латта лекхараш дика кхетадеш. Iилма-технически прогресс сихъеча шоашкара диза дакъа юкъехьош я. Белгалдаккха деза из тайпа станци вай мехка хьалхара яр йолга.

А.-Г. УГУРЧИЕВ.

«Грознефтеоргсинтеза» медсанчаста больница я Заводской районе. Унахой йоакхо еш, ба больница лораши медицински йижарийн. Дег тIара царна баркал яхаш дIаух бийрзараш.

Лораша унахошта хьожадаь дарба медицински йижараша нийса кхоачашдарах тийша дукха да цамогашбарий.

Дукхача шерашка болх беш царна юкъера дикагIча оагIорахьа белгалбувл цхьабараш. Больница цхьоалагIча терапевтически отделене дина къахьегаш хьабоагIа медсестраш Татарханова Катя, Шумакова Вера, Еремина Таня, Сусуркаева Хьава.

Цар аьсала, эздий оалача дешо дог хьоаст унахочун. ХIаьта дежурство йолча юкъа кхоачашде дезараш шортта да.

Цу медсестрех лаьца хоза дешаш йоах отделене заведующе П. М. Ахмадовас а.

Ткъо шу гаргга ха я йоккхагIйола медсестра Любовь Андреевна Осипова цига болх беш йола а. Дукха тайп-тайпара декхараш да цун, керттердар кагирхой хьехамча хилар а долаш.

Больница керттерча лора дарба дара даькъа йолча заместитела йоах: «Кхаь шера вIаштта больнице яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Ахмадовай отделене, хIаьта цу деша юкъе кIезига дакъа дихьадац медсестраша а.

М. ФЕДЯНИН.

СУРТА ТIА: дежурстве ба В. Шумакова, Л. Осипова, К. Татарханова.

Г. КУРИЛЕНКО сурт.

Редактор О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

БОККХАГIЧАР ХЬЕХАР А ДЕШ

Аз кулгалдеча комсомольско-кагирхой бригаде керттерча даькъе къахьегараш мехкарий ба. Селхан увзалуш, цхьаккха хIама ца ховш хинна тха мехкарий, тахан майрра кхычарна ца ховр дIахьеха ховргдолаш ба. Царех дукхагIбараша мастера дика новкъостал ду. Масала, бригада совета члена Ильясова Раисайна коллектива балха новкъарле еш дола хIама бIаргадайча, из даьр ший эггара хьамсарагIа йола новкъост яр, аьнна, массанена хьалхашка доагIар дIааргдолаш я. ХIана аьлча, коллектива гIулакх IотоIадаьча новкъоста гадоаккхаргдолаш а цун гIойле яр дергдолаш а яц Раисай оамал, балхал арахьа новкъостаца дика а во а декъаш яле а. Из, саг бакъдолчоа тIехьа хилар да.

Кхы а дукха хIамаш тегараш ба тха коллективе дика къахьегарца а нахаца IимерзаI хиларца а белгалбаьнна. Царех я Мачукаева Ася. Цо укхаза болх бу итт шу совгIа ха я. Цу юкъа цкъа Iайнаяц ший декхараш диза кхоачаш ца деш, вIалла гIалат доацаш хоза маха боаккх Асяс.

Иштта дукха дикадар ала йиш я брак ца еш шоай болх беш хьабоагIача хIамаш тегарех: Цуруева Раях, Алиханова Самилайх.

Кхыча коллективашка санна тха бригаде а ба хьехамчаш. Царех я йоккха опыт а стаж а йола Остаппук Тамара. Дукхача мехкарашта ший професе къайленаш йовийтай цо. Цунна дика хов малагIчун болх мишта дIабода, из дерттIа дIа ца бахара новкъарле ерфуд. Кхьметтел цар цIагIара гIулакхаш а дика довз.

Тхоайла тIера а эшача гIо де кийча а тхо хиларо чIоагIа новкъостал ду балха.

В. КОНДРАТЕНКО, Грознейски швейно-производственни объединене шоллагIча цеха № 6 йолча участка мастер.

ПОСТАВКАШ Ю

«Нефтемашремонт» яхача конторо хIара дийнахьа дIаухийт вай республикера СССР мехкдаьтта промышленноста эшаш йола оборудовани чуйола посылкаш. Уж йолх Сургуте, Уренгое, Нефтевартовске, кхычахьа. ДIабахача бетта «Красный молот», ремонтно-механически заводаша хьаяь дукха агрегаташ, насосаш, эшаш йола оатхалаш дIаяхьийтар Малхбузехьарча СибарегIа.

Вай республике хьа а йоагIа, укхазара мехкдаьтта доаккхача районашка дIа а йохьийт Волгограде, Куйбышева, Ленинграде, Балакова, кхыча городашка хьаяь оборудовани а.

«Нефтемашремонт» яхача объединене коллективо 11-гIа пхе шера поставкаш яра декхараш кхоачашдаьд аьнна рапорт еннай. Из толам боаккхаш хьинаре къахьийгад шофераша А. Гурина, В. Почеченкос, сварщика В. Овгаренкос такелажника. Р. Мусаева, складчика Л. Масловас.

Р. АЛИМОВ.

НОВКЪОСТИЙ ДОШ

Балхага гIолларча новкъосташа ду къамаьлаш суде барий гIанда тIа багIараштта чIоагтIа Iаткъаш хилар хоалу вайна. Суда трибунера доагIа болхлочун дош халагIа хул цкъаза профессионала - юриста къамаьлал.

Правови кхетам балара къаьстта чIоагIа лоархIаме дакъа кхоач къахьегама коллективашта. Духхьал царна юкъе вIаштIехьбоал хIара къахьегамхочун сакхетам, тоалу цун производственни гIулакхаш, хьинарегIа дакъа лоац цо предприяте гIулакхашта доал деча, тайп - тайпарча общественни организацешка.

Уголовно - процессуальни кодекса тIа оттадаьд суде дешаш къоастадеча юкъарчал доацпаш общественни организацейи къахьегамхой коллективайи викалаша общественни обвинителаш е защитникаш болаш дакъа лоацилга. Царгара — коллективаша шоай викалаш баь бехкийтарашкара — халкъа суда дикагIа хов суде вар малав, цун вахара хьисап миштад, бытерен балхарен оамалаш миштай. Цунах къахьегамхой коллективана хетар судага дIахойт общественни обвинителашеи общественни защитникашеи.

Цхьабакъда, харцахьа кхетадеш долча хьоашал тIа гIолла е суде волчох къахетарца, е цун даьца дехар дарах харцахьча позице тIа увтташ бола «общественноста викалаш» а нийслу.

А. Хаджимурадов суде вахав шийна хIамилг совъяккхар духьа хьалхагIе а Р. Хаджимурадовацеи З. Хаджимурадовацеи барт а баь, харбазаш хьайеши ювхкаши из лийнна хиларах. ТIаккха, суде вар болх беш хиннача Урус - Мартановски бувзама узла болхлойи гIулаккерча наьхеи коллективо судагара дийхад А. Хаджимурадов доалагIа шийга дIалулга. Цхьабакъда, Заводской района халкъа суде коллектива из дехар. дита а доагIаш, кхоачаш ца деш дитад, хIаьта Хаджимурадовна 7 шера чувалла суд яьй, цIагIара хIамаш а язъеш.

Заводской районни халкъа судо судаш яьй ХамхоевгIар Хамбердан Iийсайнеи цар вогIча тайпара хулиганство лелаярахи из царга ца лелаяйта беннача гражданашта духьале ярахи.

ХамхоевгIар 1984 шера 7 ноябре 21 сахьат доалаш Харитоновай коа ХаритоновгIар вежаращца дов даькхад, царех лийтаб. цул тIехьагIа ХаритоновгIар нана яхача цIагIа чу а лийлха пига цIей дезде вIашагIкхийтта гаргара нах а хьаьший а болаш, хIама теха вожаваьв М. Харитонов, больнице вахьанза варгвоацаш сакхетам чура а воаккхаш.

Следователа хабар а даь, 1984 шера 18 декабре 1570 автоколонне болхлой собрани хиннай 83 саг тIа а волаш I. Хамхоевпа балха болча новкъосташа чIоагтIа бехке лаьрхIад цо леладаь зуламе гIулакхаш. Собране къамаьлаш даьраша белгалдаьхад шийца балха болча новкъосташца а Хамхоев гIожа хилар. Автоколонна начальника Батыжева цо леладаь гIулакхаш чIоагIа бехке а даь, предложени еннай цу деша общественни обвинитель харжа аьнна.

Движене кхерамзалени кхетама балхеи дешашта начальника заместитель волча Бужинске автоколонна начальника из предложени хьал а лаьца, общественни обвинителлала харжа могавир С. Азуев. Из харжарах дола протокол собране председатела Шамилевеи секретара Башиянеи кулгаш а яздаь следственни органашка дIадахьийтад. Цул тIехьагIа 10 ди доаллаше а цу деша юха а собрани яьй автоколонне. Цхьабакъда, цу дешах йола материалаш хьакхайкаяьр Заводской РОВД следователь а воацаш профкома председатель В. Шамилев хиннав. Собране цIаьхха къамаьл де эттача автоколонна начальника Батыжева оал: 1984 шера 7 ноябре Хамхоева даьр ца ховш нийсденна хIама да, тIаккха циггача кхы тайпа предложени лу цу деша общественни защитник харжа. ХIаьта цун заместитела Бужинске цун предложени хьал а лаьце, предложени лу общественни защитникалла юрист - консульт Я. У. Картоев харжа. Из предложени хьаллаьцай водителя Тимаева, къахьегама тIереи тешаме болхлои хиларах тарра вовз шийна Хамхоев аьнна хьа а кхайкадаь. Цул тIехьагIа, Бытыжева 1985 шера 2 январе судага письмо дохьийт Хамхоева уголовни деша 1570 автоколонна болхлой собране Азуев общественни обвинитель оттавеш дола 1984 шера 18 декабрера протокол гIалат лоархIилга а общественни защитник Картоев лоархIилга а дехаш.

ВIалла а мегаргдолаш дац шоай коллектива члена гIулакхий мах беча хана кулгалхой хьадда дош ала вIаштIехьа ца далар. Наьха моральни сибат хьахилийтара коллектив боккхача лоархIаме йолга шоашта ховшше а цунна хьалхашка цаI шоллагIчоа духьала йола бе-бе характеристикаш телар а во гIулакх да.

Хала да общественноста цу тайпарча викалаша суде къамаьлаш деш ладувгIа. Суде деш дола даьссеи цIенача дег тIара доагIаш доацеп къамаьл цхьаккха лоархIам болаш дац е суда а, е суда процессо кхетам лушш харцахьара хIамаш дегаза доахаши влияни яра а. Суда трибунах пайда эца беза зуламашца хьинаре тIатеIIа къовсам лоаттабара, вай общества дIадехаш дола моральни хIамаш чIоагIдара, зуламхой га ца а доахаш.

Общественноста викало суда новкъостал ду цхьаккха озабезам ца беш кIоаргтеи ше дувцача деша духтIаяла, зулам дара бахьанаш а хьалаш а мишта хиннад ха.

Геттара эсала гIулакх да зуламхой бехказа баха, объективни йоаца характеристикаш а телаш цар гIодаккха гIертачар леладер. Общественноста цхьаболча викалаша кхеталац, зуламхочун цу тайпара гIодаккхарца шоаш вай общества доккха во делга.

Бехке веш волчун дIаяхача ханарча гIулакхашта, цун моральни юхьа бокъонца духтIавала веза деш дола таIазар де доагIаши дизван дар духьа. Суде волча сага лаппеш тIайола характеристика йоацаш хила йиш яц судо дувцаш дола цхьаккха дош. Цхьабакъда, массаза а объективни хила-м еза из. Халахете а, иштта хилац уж дукха яраш.

Р. ДОСТОВА, НГIАССР прокурора помощник, 1 класса юрист.

ЛОВЗАРИЙ ТЕРКАМГА!

«БВ» яха доакъош спортивни лотерей Къулбаседа - Кавказски зональни управлене хьачукхачийтара тIахьожам дикагIа лоаттабар, уж цхьалхадаха аттагIа хилийтар духьа хIанз «спортлото» яхача хIара яьшка оагIоца язъяь шийн номер я. Яьшкаш тIа номераш увттаяро иштта аттача доаккхаргда претензеш йолча билетий «БВ» яха доакъош хьалохилга а. Цудухьа дех оаха ловзаш барашкара: нагахьа санна кхажа хьакъехьа шоай претензеш хуле, оашош уж управленега яхьача хана «БВ» яха доакъош чутайсача яьшка номер е из йола моттиг белгалъелга.

ЛадувгIалаш, «Спринтах» ловзараш!

«ЧЯФ», «ЯО» серех долча билетий бенача кхажах доагIар 1985 шера декабра 31 ди чакхдаллалца дIател.

Бенача кхажах доагIар из ха чакхъяьнначул тIехьагIа дIалургдац.

«Спортлото» Къулбаседа - Кавказски зональни управлене орготдел.

ЛОВЗАРА БОКЪОНАШ ДАГАЙОХИЙТ ОАХА

Ловзачар хIанз а дукха гIалаташ ду билеташ тIа къоалам хьоккхача хана, тIаккха шоай бена кхаж хьаэца йиш йоацача боал шоаш. Из теркал а даь, оаха цIаькха а дагайохийт шоана «Спортлотох» ловзара бокъонаш.

Билета тIехьашкахьарча оагIо тIа язъяь правилаш дикка уйла тIайохийташ Iо а йийша, цу тIа воай йоазош де долалу вай. Билета хьалхашкахьара оагIув кхаь даькъах латт — «А», «Б», «В». Царех хIара даькъа тIа латташ йоазош а долаш ловзаеш ши кIаьд я. Тираже дакъа лацара ловзаш волчо диза даргдоацар:

— «А», «Б», «В» доакъошка лотерея «49-нех 6» яхача варианте шаькъаца е шарикови ручкаца знак (х) а оттаяь ялх-ялх номер (спорта тайпаш) а «36-нех 5» яхача варианте пхиппха номер а дIайоаелга. «А», «Б», «В» доакъошка хIара варианте дIайоаяь номераш цхьа тарра хила еза;

— «А», «Б», «В» доакъошка аьрда оагIорахьа лаьрххIа йолча чIегилга чу къоастаергйолаш язъе еза дакъа лоацаргдолча тиража номер;

— «А» яха дакъа хоададеча жIакага тIолла хьадаккха а тиражах хинначунга хьажжалца бена кхаж хьаэцара дола документ хиларах тарра доа ца деш улладе деза;

— «Б», «В» яха доакъош вIашагIа ца а доахаш «Спортлото» яьшка чу Iочутовса деза цу тIа оттаяьча ханал тIехьа ца доахаш.

Тираже дакъа лацийтац «Б», «В» яха доакъош спортивни лотерей Къулбаседа - Кавказски зональни управлене хьакхаьчача билеташка мара.

«Спортлото» Къулбаседа-Кавказски управлене оргтодел.

ТЕЛЕВИДЕНИ

24 ОКТЯБРЬ

1 ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Воронеж». Документальни фильм.
9.00 — «Адрес доаца йоI». Художественни фильм.
10.25 — «БIаргашта гушдар — теша халадар».
11.25 — «Са республика» яхача документальни телефильма премьера.
11.35 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Вай ханархо». Документальни фильмаш: «Шедолчоа жоп дала дезаш», «Ивановна», «Тiехьле».
15.30 — «НДРИ» фольклорни ансамбла концерт.
15.50 — «Лаьттеи, сигалеи форда тIеи».
16.20 — «Кердадараш».
16.25 — Бетховен. № 2 йолча си-бемоль мажора оркестрацарча фортепьянона лаьрхIа дола концерт.
17.00 — Школьникашта — маьхках. Маьхк вайна уллув я.
17.30 — «Гаьнарен юхарен илли».
18.15 — «Тхо — вIашагIкхийттача къамий халкъаш». ВIашагIкхийттача Къамий Организаци хьакхоллара историех а цун белхах а.
18.35 — «Сакъердаме моттигаш».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Шахматех йола дунен чемпионат. Информационни выпуск.
19.05 — «Деша тIехьашка — гIулакх». Саратовски областе хьалхарча партийни организацешка отчеташи хоржамаши чакхдахара балхах.
19.35 — Болгарски опера солисташа дIаоала операшцара ареш.
20.00 — «Кердадараш».
20.05 — «Борис Доброправов» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Петербургаца Iодика ювцар». Художественни фильм.
23.10 — «Тахан дунен тIа».
23.25 — Шахматех йола дунен чемпионат. Информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Валга». Документальни телефильм. (Таллин).
8.35, 9.35 — Юкъара биологи. 10-гIа класс.
9.05, 12.40 — Испански мотт.
10.05 — СПТУ дешархошта. М. А. Шолохов. «ТIаьIалтIатеха бай».
10.35 — «ТIема шерашкара хьадоагIа». Iилма - довзийтара фильм.
11.05 — «Шахматни школа».
11.35 — Ю. Тынянов. Уйлаш... ВIашагIкхетараш.
13.10 — Обществоведени. «Социализма керттера закон». «Социализма экономически оттам» яхача темах.
13.40 — Музыка. Эрсий халкъа инструменташ.
14.00 — «Иванцов, Петров, Сидоров». Субтитраш дола художественни фильм.
15.30 — «Кердадараш».
15.35 — «Ший вахар чу иразо...». Телефильм.
16.25 — «Миочник» разведне вода». «ЧIоагIала запас». Документальни фильмаш.
17.25 — «Орга» яхача альманаха обзор (нохчий меттала).
17.35 — Киножурнал.
17.45 — «Толстой — Тийрка тIа».
18.00 — «Ясии поляне».
18.10 — «Нохч - ГIалгIайчен ди».
18.30 — Пропагандистски говзала школа.
19.00 — Ритмически гимнастика.
19.30 — Хоккейх йола СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Динамо» (Рига). 2-гIеи, 3-гIеи периодаш. Перерыв йолча хана (20.00) — «Бийса даькъала хийлаи шун, бераш!».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Моаршал, доттагI». Роза Рымбаеваси Орина Горановаси дакъа лоаца Казахскиии Болгарскии телевиденей музыкальни передача. (НРБ).
22.30 — «Кердадараш».

25 ОКТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — Ха».
8.35 — Мультфильмаш.
9.05 — Документальни фильмаш.
9.45 — «Петербургаца Iодика ювцар». Художественни фильм.
11.20 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Довхаш» яхача документальни телефильма премьера.
15.50 — «Эрсий метта къамаьл».
16.20 — «Кердадараш».
16.35 — Подмосковьера агропромышленни комплекс.
16.55 — «ЦIераца ловзараш вар». Художественни телефильм. (Болгари).
18.15 — «Iилмеи вахари».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.05 — «Содружество». Тележурнал.
19.35 — Хьежачар дехарах. «Юртара детектив» яха художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Кинопанорама».
23.20 — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Влас Егоровичи цун говраши». Документальни телефильм.
8.35 — Н. А. Римский-Корсаков.
9.35, 12.30 — Английски мотт. Хьеха 1-гIа шу.
10.05 — А. Прокофьева поэзи.
10.35 — «Астрон». Iилма-довзийтара фильм.
10.45 — В. Маяковский — художник.
11.30 — Карельски телевидене программа.
13.00 — Историе оагIонаш. «Котало бахьан, машар бахьан вIашагIкхетар». СССР, США, Великобритане правительствай кулгалхой Крымски (Ялтински) конференцех.
14.00 — Советски драматургецара В. И. Ленина сурт-сибат. М. Горьке цIерагIча Ленинградски академически Йоккхача драматически театра «ЦIаьхка а юхадешаш» яхача спектакла оагIонаш тIа гIолла.
15.50 — «Школьни реформа». 2-гIа шу. Дакъа лоацаш ва СССР профтехобразованe Госкомитета председатель Н. А. Петровичев.
15.20 — «Кердадараш».
15.35 — «Полтава яха сийлахьа цIи». Телефильм.
15.55 — «Виринея». Художественни фильм.
17.40 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.00 — Хоккейх йола СССР чемпионат. «Крылья Советов» — «Спартак». Перерыв йолча хана (18.35) — «Кердадараш». (19.25) — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Кердадараш».
20.20 — Музыкальни антракт (НРБ).
20.50 — «Белокуриха». Телефильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «ГIалатий бийса». Телеспектакль.

РАДИО

24 ОКТЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» яхача республикански газетий обзор.
8.23 — «Сердало» яхача республикански газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.35 — Реклама (эрсий меттала).
8.40 — «Дего хьехарагIа» (нохчий меттала).
9.15 — «Гаьнна хьалха дIадахача шерашкара иллеш» яхача цииллацара передача (нохчий меттала).
11.15 — Бокъонца йола а йоацаш йола а демократи (нохчий меттала).
11.30 — «Къахьегамга хьежжа сийле а я». Корреспонденци (гIалгIай меттала).
11.45 — «Халкъа хьашт дола товараш хьадеча производствана массаза тернам тIалоаттабе» (эрсий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
17.16 — «Патриот». (эрсий меттала).
17.31 — Производствана хьалхалаттараш шоана дола концерт (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — Шалински района свеклаш лелаераш болча (гIалгIай меттала).
18.40 — «Атеист» яха радиожурнал (гIалгIай меттала).

УКВ

17.00 — «Золушка» яхача Россини опера монтаж.
18.00 — «Аьдий Сурхо» яхача поэмах йола литературно-ашарий композици.
18.26 — Нохч-гIалгIай иллеш.

25 ОКТЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» яхача республикански газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» яхача республикански газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.35 — «Октябро хьадаьр...». Йоазонхочун Мусаева 70 шу дизарга (гIалгIай меттала).
8.55 — Реклама (эрсий меттала).
11.15 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче (нохчий меттала).
11.30 — «Боккха политически лоархIам бола документаш» (гIалгIай меттала).
11.45 — «Юрта къахьегамхой цIейна хьалхара денош». (гIалгIай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
17.16 — Ашараш (нохчий меттала).
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — ХIана лохденнад шура йоаккхилга? Наурски районера передача (эрсий меттала).
18.40 — «Керда обрядаш — вахаре» (эрсий меттала).

УКВ

17.00 — Эфире эстрада я.
17.52 — «Са сесага мар» яхача спектакла монтаж.
18.11 — Лирически иллей концерт.
18.41 — Нохч-гIалгIай ашараш.

Хаоттам

Тахан республике гIоллен Грозней хувцалуш морхаш а йолаш, делкъал тIехьагIа лаьIо догIа а делхаш. малхбузехьара секунда 8—13 метр мух а хьексаш, фегара температура буьйсанна 6—11, Грозне 8—10 градус йовхал а хир ю.

Кхоанен ломмен хувцалуш кхоьллоацц а йолаш, цхьаьнанахьа лаьIо догIа а делхаш, ба-бега малхбузехьара секунда 3—7 метр сиха мух а болаш, фегара температура буьйсанна —3 — +2, денонца 2—7 градус йовхал а хир ю ха а латта тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктохама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64, корректоре — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04, промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи ереи, шоаттен деношка.

СФ00328. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4651.